

UNIVERZITET U NOVOM SADU

AKADEMIJA UMETNOSTI

Univerzitet u Novom Sadu
Akademija umetnosti Novi Sad

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

- doktorski umetnički projekat -

Mentor: prof. Nikita Milivojević

Kandidat: Uroš Mladenović

Novi Sad, 2020.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

АКАДЕМИЈА УМЕТНОСТИ

ОБРАЗАЦ – 5a АУ

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

Redni broj: RBR	
Identifikacioni broj: IBR	
Tip dokumentacije: TD	Monografska dokumentacija
Tip zapisa: TZ	Tekstualni štampani materijal
Vrsta rada (dipl., mag., dokt.): VR	Doktorski umetnički projekat
Ime i prezime autora: AU	Uroš Mladenović
Mentor (titula, ime, prezime, zvanje): MN	Milivojević Nikita, redovni profesor
Naslov rada: NR	Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave
Jezik publikacije: JP	Srpski
Jezik izvoda: JI	srp. / eng.
Zemlja publikovanja: ZP	Republika Srbija
Uže geografsko područje: UGP	Autonomna Pokrajina Vojvodina
Godina: GO	2020.
Izdavač: IZ	autorski reprint
Mesto i adresa: MA	Novi Sad

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Fizički opis rada: FO	(broj poglavlja 30 / stranica 102 / slika 0 / grafikona 0 / referenci 29 / priloga 1)
Umetnička oblast: UO	Dramska i audio-vizuelna umetnost
Umetnička disciplina: UD	Gluma
Predmetna odrednica, ključne reči: PO	Omladinska pozorišna scena, procesni rad, mladi
UDK	
Čuva se: ČU	Biblioteka Akademije umetnosti u Novom Sadu Đure Jakšića 7
Važna napomena: VN	
Izvod: IZ	<p>U navedenom radu je praćen proces stvaranja predstave „Ko je meni Antigona?“ u kojem su učestvovali polaznici omladinskih scena iz Paraćina i Čuprije tokom 2020. godine. Proces rada je definisan nakon višegodišnjeg rada na razvijanju omladinske i dečije pozorišne scene u ovim gradovima. Tokom ličnog i profesionalnog usavršavanja, autor je nastojao da sva stečena iskustva i znanja prenese i na učesnike omladinskih i dečijih scena sa kojima je radio. Navedeni proces rada je pisan sa željom da pomogne narednim sličnim inicijativama, mentorima koji rade sa mladima i mladima koji će započeti neke nove procese u kojima će im opisani rad pomoći. Kroz rad je opisan proces rada na predstavi kroz 20 radionica u trajanju od po 2 sata. Tokom procesa učesnici su bili izvođači ali i autori od samog početka procesa, koji, osim kreiranja same predstave, ima za cilj izgradnju grupe i lični razvoj svih pojedinaca koji učestvuju u procesu. Ovakav rad omogućava mladima da koristeći pozorište progovore o njima važnim temama. Zajedno sa koordinatorima radionica, oni učestvuju u kreiranju sadržaja predstave i tokom diskusija i vežbi izražavaju svoje potrebe i dileme. Ovakva vrsta rada ohrabruje lični razvoj osobe, razvija autonomiju i ističe inicijativu. Kroz procesni rad, mladi se osnažuju da postaju samostalni, ravnopravni članovi društva, da razvijaju svoje socijalne veštine, te testiraju vrednosti i uverenja.</p>

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Datum prihvatanja teme od strane Senata: DP	24.9.2020.
Datum odbrane: DO	
Članovi komisije: (ime i prezime / titula / zvanje / naziv organizacije / status) KO	predsednik: Marijana Prpa Fink, doktor nauka / Akademija umetnosti Novi Sad član: Bojana Dinić / doktor nauka / vanredni profesor/ Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sad član: Predrag Momčilović / redovni profesor / diplomirani glumac / Akademija umetnosti Novi Sad član: Marina Milivojević Mađarev / dr teatrologije / Akademija umetnosti Novi Sad član: Nikita Milivojević / redovni profesor / Akademija umetnosti Novi Sad

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

UNIVERSITY OF NOVI SAD

ACADEMY OF ARTS

Key word documentation

Accession number: ANO	
Identification number: INO	
Document type: DT	Monograph documentation
Type of record: TR	Textual printed material
Contents code: CC	Doctoral Art Project
Author: AU	Uroš Mladenović
Mentor: MN	Nikita Milivojević, Professor
Title: TI	Who is Antigone to Me? - Actor as Creator and Performer of the Play
Language of text: LT	Serbian
Language of abstract: LA	eng. / srp.
Country of publication: CP	Serbia
Locality of publication: LP	Vojvodina, Novi Sad
Publication year: PY	2020.
Publisher: PU	Author's reprint
Publication place: PP	Academy of Arts, Đure Jakšića 7, 21000 Novi Sad

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Physical description: PD	(chapters 30 / pages 102 / images 0 / references 29 / appendices 1)
Artistic field AF	Drama and Audio-visual Art
Artistic discipline AD	Acting
Subject, Key words SKW	youth theatre scene, process work, youth
UC	
Holding data: HD	Library of Academy of Arts, Đure Jakšića 7, 21000 Novi Sad
Note: N	
Abstract: AB	<p>This work follows the process of creating the play "Who is Antigone to me?" whereas the youth of drama schools from Paraćin and Čuprija participated during 2020. The work process was defined after many years of work on the development of the youth and children's theater scene in these cities. During his personal and professional training, the author tried to transfer all the acquired experiences and knowledge to the participants of the youth and children's scenes with which he worked. The mentioned work process was written with the desire to help the next similar initiatives, mentors who work with young people and young people who will start some new processes in which the described work will help them. This work describes the process of working on the play through 20 workshops lasting 2 hours each. During the process, the participants were performers but also authors from the very beginning of the process, which, in addition to creating the play itself, aims to build a group and personal development of all individuals involved in the process. This kind of work enables young people to talk about important topics using the theater. Together with the workshop leaders, they participate in creating the content of the play and express their needs and dilemmas during discussions and exercises. This type of work encourages a</p>

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

	person's personal development, develops autonomy, and emphasizes initiative. Through process work, young people are empowered to become independent, equal members of society, to develop their social skills, and to test values and beliefs.
Accepted on Senate on: AS	24.9.2020.
Defended: DE	
Doctoral Art Project Defend Board: DB	president: Mariana Prpa Fink / Doctor of Science / Academy of Arts Novi Sad member: Bojana Dinić / Doctor of Science/ Professor / Faculty of Philosophy, University of Novi Sad member: Predrag Momcilovic / Professor / Actor / Academy of Arts Novi Sad member: Marina Milivojević Madjarev / Ph.D. in Theater Studies / Academy of Arts Novi Sad member: Nikita Milivojević / Professor / Academy of Arts Novi Sad

Sadržaj

Sadržaj.....	8
Predgovor.....	11
Rezime.....	12
Abstract.....	13
Uvod.....	14
Istorijska i teorijska analiza.....	15
Glumac kao kreator i izvođač predstave.....	17
Primena kolektivnog pozorišnog stvaralaštva u radu sa mladima.....	18
Faze razvoja grupe.....	19
Faza formiranja grupe.....	20
Faza oluja u grupi.....	20
Faza izgrađivanja grupe.....	20
Faza zrelosti grupe.....	21
Faza završetka grupe.....	21
Vođenje radionica.....	21
Koraci po radionicama.....	24
Izgradnja grupe.....	26
Plan radionice 1.....	27
Plan radionice 2.....	29
Scenske improvizacije i igre.....	31
Plan radionice 3.....	31
Plan radionice 4.....	35
Stvaranje likova i scena.....	39
Plan radionice 5.....	40

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Plan radionice 6.....	43
Prikupljanje materijala za kreiranje scena.....	46
Plan radionice 7.....	47
Plan radionice 8.....	49
Kreiranje scena - pojedinac i društvo.....	51
Plan radionice 9.....	52
Plan radionice 10.....	54
Kreiranje scena - individualna odgovornost i društvena promena.....	57
Plan radionice 11.....	57
Plan radionice 12.....	59
Kreiranje redosleda scena i izvedbenog teksta.....	61
Plan radionice 13.....	62
Plan radionice 14.....	64
Postavljanje izvedbenog teksta u prostor.....	66
Plan radionice 15.....	66
Plan radionice 16.....	68
Obogaćivanje dodatnim elementima i uvežbavanje.....	70
Plan radionice 17.....	71
Plan radionice 18.....	73
Izvođenje predstave.....	75
Plan radionice 19.....	76
Plan radionice 20.....	78
(Radna) premijera.....	80
Premijera i tribina na temu iz predstave.....	80
Trajanje predstave.....	80
Odnos procesa i produkta.....	81
Nastavak.....	81

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Zaključak.....	82
Dodatak.....	83
Spisak literature.....	106
Podaci o autoru.....	108

Predgovor

U svom dosadašnjem profesionalnom umetničkom radu, nastojao sam da stečena znanja i veštine prenesem na polaznike omladinskih pozorišnih scena sa kojima sam imao zadovoljstvo da radim. Kako sam koristio najrazličitije načine za stvaranje predstava i bavio se različitim temama, razvijao sam način vođenja proba koji mladima daje priliku da učestvuju u procesu stvaranja predstave. Učesnici omladinskih pozorišnih scena rado prihvataju odgovornost za odabir teme kojom bi želeli da se bave kroz kreativni proces i često su to teme za koje nisam pretpostavljao da će im biti značajne. Tako sam uspeo još više da razumem učesnike radionica sa kojima radim. Odgovornost koju od samog početka razvijaju u stvaralačkom procesu primorava ih na kolektivni rad što smanjuje individualne razlike među njima, koje su neretko ekonomske, socijalne, obrazovne, ali i one lične, koje nas čine jedinstvenim ljudima.

Davanjem prostora mladima da zajedno sa koordinatorom (eng. *facilitator*) radionica kreiraju željeni sadržaj predstave od izuzetnog značaja je za mlade jer ih osnažuje da izraze svoje potrebe i dileme, a može i pozorišnim stvaraocima da pruži uvid u teme koje su privlačne njima kao publici. Tako je proces stvaranja predstave primaran, a samo izvođenje umetničkog dela predstavlja završetak procesa. Koordinator procesa nastoji da svi učesnici imaju sigurno okruženje i da svi imaju prostora da se izraze kao pojedinci i kao grupa. Sadržaj predstave se kreira kroz proces proba i radionica i u njemu uzimaju učešće svi članovi grupe, i oni su autori i izvođači. Koordinator procesa ima zadatak da grupu vodi kroz stvaralački proces kroz faze i da je pripremi za izvođenje stvorenog dela.

Ova vrsta rada ohrabruje lični razvoj mlade osobe, autonomiju, inicijativu i učešće u društvu. Kroz proces mladi se podstiču da postaju samostalni, ravnopravni članovi društva, da razvijaju svoje socijalne veštine, te testiraju vrednosti i uverenja. Mladi bivaju motivisani da diskutuju kroz dramske i pozorišne radionice, jer im emotivna distanca omogućava da lakše govore o drugim likovima nego o svojim ličnim potrebama. Upravo te diskusije mogu da budu pogodan materijal za stvaranje dodatnog teksta i uloga na sceni.

Pomenuti proces rada primenjujem i u svom profesionalnom radu. Ovakav način rada daje glumcima priliku da se dodatno izraze, bilo da je sadržaj stvoren u procesu rada ili je iz nekog dramskog dela kroz proces uobličen za izvođenje. Na ovaj način postiže se autentičnost glumačkog izraza bilo da su ti glumci profesionalci u toj oblasti ili su oni koji

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

nemaju glumačkog iskustva.

Veliku zahvalnost dugujem svom mentoru, profesoru Nikiti Milivojeviću, za superviziju mog rada i važne sugestije koje mi je davao tokom izrade doktorskog umetničkog projekta, profesorima, kolegama i koleginicama na svim sugestijama koje su mi uputili i svojoj porodici i prijateljima, na podršci koju sam imao tokom izrade svog doktorskog rada.

U Novom Sadu,

29. novembra 2020. godine

Uroš Mladenović

Rezime

U navedenom radu je praćen proces stvaranja predstave „Ko je meni Antigona?“ u kojem su učestvovali polaznici omladinskih scena iz Paraćina i Čuprije tokom 2020. godine. Proces rada je definisan nakon višegodišnjeg rada na razvijanju omladinske i dečije pozorišne scene u ovim gradovima. Tokom ličnog i profesionalnog usavršavanja, autor je nastojao da sva stečena iskustva i znanja prenese i na učesnike omladinskih i dečijih scena sa kojima je radio. Navedeni proces rada je pisan sa željom da pomogne narednim sličnim inicijativama, mentorima koji rade sa mladima i mladima koji će započeti neke nove procese u kojima će im opisani rad pomoći. Kroz rad je opisan proces rada na predstavi kroz 20 radionica u trajanju od po 2 sata. Tokom procesa učesnici su bili izvođači ali i autori od samog početka procesa, koji, osim kreiranja same predstave, ima za cilj izgradnju grupe i lični razvoj svih pojedinaca koji učestvuju u procesu. Ovakav rad omogućava mladima da koristeći pozorište progovore o njima važnim temama. Zajedno sa koordinatorima radionica, oni učestvuju u kreiranju sadržaja predstave i tokom diskusija i vežbi izražavaju svoje potrebe i dileme. Ovakva vrsta rada ohrabruje lični razvoj osobe, razvija autonomiju i ističe inicijativu. Kroz procesni rad, mladi se osnažuju da postaju samostalni, ravnopravni članovi društva, da razvijaju svoje socijalne veštine, te testiraju vrednosti i uverenja.

Ključne reči: omladinska pozorišna scena, procesni rad, mladi

Abstract

This work follows the process of creating the play "Who is Antigone to me?" whereas the youth of drama schools from Paraćin and Čuprija participated during 2020. The work process was defined after many years of work on the development of the youth and children's theater scene in these cities. During his personal and professional training, the author tried to transfer all the acquired experiences and knowledge to the participants of the youth and children's scenes with which he worked. The mentioned work process was written with the desire to help the next similar initiatives, mentors who work with young people and young people who will start some new processes in which the described work will help them. This work describes the process of working on the play through 20 workshops lasting 2 hours each. During the process, the participants were performers but also authors from the very beginning of the process, which, in addition to creating the play itself, aims to build a group and personal development of all individuals involved in the process. This kind of work enables young people to talk about important topics using the theater. Together with the workshop leaders, they participate in creating the content of the play and express their needs and dilemmas during discussions and exercises. This type of work encourages a person's personal development, develops autonomy, and emphasizes initiative. Through process work, young people are empowered to become independent, equal members of society, to develop their social skills, and to test values and beliefs.

Key words: youth theatre scene, process work, youth

Uvod

Cilj ovakvog procesnog rada jeste da omogući učesnicima da kreiraju sadržaj predstave i da aktivno učestvuju u njenoj pripremi i realizaciji. Učesnici ovog procesa kroz lični angažman prikazuju i način stvaranja same predstave. Koordinator procesa stvara uslove da grupa učestvuje u kolektivnom stvaralaštvu i stvaranju uloga. Ovakav proces rada omogućava autentičnost glumačkog izraza profesionalnih glumaca i onih učesnika koji nisu prošli glumačku školu te da i oni mogu ostvariti visoke umetničke rezultate. Kako tragedija Antigona predstavlja školsku lektiru, mladima je, kroz proces predstave, omogućeno da diskutuju o sadržaju tragedije, kao i da kreiraju sadržaj koji bi omogućio razumevanje pomenutog dela.

Kroz pozorišne radionice, formirana je grupa sa ciljem da učestvuje u kreiranju izvedbenog teksta i predstave. Kroz vežbe scenskih improvizacija rađeno je na kreiranju forme predstave. Kroz analizu samog dela diskutovalo se o temama koje su inspirisale učesnike procesa. Nakon diskusija, učesnici procesa su imali prilike da kreiraju scene koje će se implementirati u predstavu. Na ovaj način prvo se kreira izvedbeni tekst a onda se postavlja na scenu. Ovakav rad omogućava mladima da kroz pozorište progovore o njima važnim temama. Zajedno sa koordinatorima radionica, oni učestvuju u kreiranju sadržaja predstave i tokom diskusija i vežbi izražavaju svoje potrebe i dileme. Ovakva vrsta rada ohrabruje lični razvoj osobe, autonomiju i inicijativu. Kroz procesni rad, mladi se podstiču da postaju samostalni, ravnopravni članovi i članice društva, da razvijaju svoje socijalne veštine, te testiraju vrednosti i uverenja.

U ovom umetničkom istraživanju su glumci i izvođači i kreatori sadržaja predstave. Na ovaj način postižu autentičnost glumačkog izraza jer učesnici stvaraju sadržaj predstave i svoje uloge zajedno kroz kreativni dramski proces. U procesu stvaranja pozorišne predstave učesnici ravnopravno učestvuju. Ovaj proces je doveo do postupnog kreiranja koji kroz grupni rad dovodi do stvaranja autorskog izvedbenog teksta na određenu temu (koji može biti po motivima ili na osnovu nekog dramskog dela), kao i izvođenje kreirane predstave. Ovakav rad može inspirisati pozorišne stvaraoce koji rade sa sličnim grupama ili žele na sličan način da kreiraju pozorišnu predstavu. Nakon predstave, preporučljivo je da autori budu otvoreni za diskusiju sa publikom, ili da se nakon izvođenja održi tribina na temu koja je motivisana temom same predstave. Ovakav rad će se u budućnosti dopunjavati

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

novim iskustvima sve u cilju da olakša rad sa različitim grupama dramskim pedagogima, omladinskim radnicima, glumcima, rediteljima i ostalim pozorišnim stvaraocima.

Istorijska i teorijska analiza

Termin „primenjeno pozorište” ne koristi se dugo - od devedesetih godina dvadesetog veka, a „objedinjuje i opisuje širok raspon pozorišnih praksi i kreativnih procesa koji idu korak dalje, ali i dublje od klasičnog teatra, omogućavajući učesnicima da budu uključeni u dramski proces, s obzirom da je prijemčiv i otvoren za njihove lične priče, teme i prioritete koje sebi postavljaju”¹. Pod ovim nazivom mogu se naći brojne forme aktivnosti u sferama razvoja zajednice, obrazovanja, terapije, zabave, rekreacije, ličnog osnaživanja i osnaživanja određenih grupa u okviru različitih pokreta i slično.

Koreni primenjenog pozorišta prepoznaju se u mnogim istorijskim razdobljima - plemenskim ritualima i ceremonijama te prenošenju priča zasnovanom na improvizaciji, *Commedia dell Arte* u kasnoj renesansi, te teoriji i praksi Bertolda Brehta (1898 - 1956.) koji je sredinom prošlog veka razvio ideju upotrebe pozorišta u funkciji društvenih promena. Kada su u pitanju pedagogija i andragogija, najveći uticaj na razvoj primenjenog pozorišta imali su radovi praktičara i edukatora Paula Freirea (1921 - 1997.) i teorije progresivističkog obrazovanja. Takav obrazovni proces se zasniva na uspostavljanju autentičnog i otvorenog dijaloga između nastavnika i učenika u kojem obe strane preuzimaju obe uloge: onoga koji uči i onoga koji poučava.²

Progresivističke teorije obrazovanja javljaju se početkom XX veka, a zajedničko im je stimulisanje dečijeg rasta i razvoja putem kreativnih i samoekspresivnih aktivnosti, kurikulum u kojem se polazi od iskustva deteta i koji podržava dečiju aktivnost, istraživanje i rešavanje problema, kolaborativno učenje koje podstiče grupnu kooperaciju i zajednički rad, zalaganje za ulogu nastavnika kao mentora razvoja individualnih potencijala i multifunkcionalno obrazovanje usmereno na celokupno dete.³ U ovakvom pristupu, drama i pozorište našli su svoju široku primenu.

¹ Aleksandra Jelić, mr Tamara Nikolić Maksić „Pozorište za život - Priručnik za rukovođenje dramskim procesom” - str. 11.

² Isto, str. 12.

³ Milutinović, Jovana (2009). „Progresivizam u obrazovanju: teorija i praksa”. Beogradu. Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Važno je istaći i rad Augusta Boala (1931 - 2009.), brazilskog reditelja, pozorišnog pedagoga i teoretičara i tvorca novog oblika interaktivnog teatra pod nazivom „Pozorište potlačenih”. Boal je mnoge Freireove ideje i obrazovne intervencije preneo i uveo u pozorišnu praksu, a smatra se zaslužnim za razvoj mnogih metodoloških rešenja u koordinaciji primenjenog teatra, kreiranju igara i načina organizovanja i vođenja pozorišnih radionica.⁴

Danas možemo govoriti o mnogim formama primenjenog pozorišta i primene dramskog procesa u praksi, a neke od njih su svakako: „Plejbek” teatar, Bibliodrama, Životna drama sa starijima, Teatar sećanja, Psihodrama, Sociodrama, Drama terapija, Drama u zatvorima, Pozorište u obrazovanju, Kreativna drama, Igranje uloga, Drama procesa, Primenjena drama u biznis sektoru, Pozorište u muzejima, Teatar potlačenih, Forum teatar, Teatar slika, Nevidljivo pozorište, Duga želja, Legislativni teatar, Performans samootkrivanja, Teatar igara, Interaktivna praksa klovnova i mnogi drugi.

Iako pomenute forme ne obuhvataju nužno svaki od njih, glavni elementi primenjenog pozorišta jesu:

1. Rad se odvija izvan namenski predviđenih pozorišnih zgrada.
2. Izvođači ili akteri ne moraju biti profesionalci.
3. Veći fokus je stavljen na dramski proces u odnosu na produkt (npr. samu predstavu).
4. Cilj rada se odnosi na neko od identifikovanih pitanja ili problema koje su učesnici postavili i kojim žele da se bave.

Najčešće, korišćenje tehnika primenjenog pozorišta ima za cilj da dovede do određene lične i/ili socijalne promene - „ono koristi dramski proces kao instrument i sredstvo samorazvoja, poboljšanja kvaliteta života i postizanje blagostanja i pokretanje društvenih promena.”⁵

⁴ Aleksandra Jelić, mr Tamara Nikolić Maksić „Pozorište za život - Priručnik za rukovođenje dramskim procesom” - str. 12.

⁵ Isto: str. 10.

Glumac kao kreator i izvođač predstave

Rad Augusta Boala je temeljen na velikoj praksi u radu sa različitim učesnicima procesa. Kako je Boal izjavio da se profesionalnim pozorištem nije bavio deset godina, već da je radio sa različitim grupama ljudi, odnosno u lokalnoj zajednici koji su pozorište koristili za „bolje razumevanje vlastitih problema te kako bi lakše našli rešenja, a ne kako bi se pozabavili tim problemima tek u sklopu istraživanja nekog lika u predstavi”.⁶

U samom radu Boal ima dominantnu potrebu da se „deautomatizuje prizor”⁷, jer zbog prevelikog broja izvođenja neki komadi postaju automatizovani ili su već praćeni predrasudama kako se neki lik treba igrati. Sa druge strane, dolazi i do nasilne osavremenizacije nekog komada gde se paralela povlači sa spoljnim okolnostima. U autorskom projektu, time što učesnici procesa kreiraju i stvaraju sadržaj on samim tim postaje aktuelan. Boalovo iskustvo potvrđuje činjenicu da su „glumci” i „neglumci” tačni u izvođenju nekih emocija i glumačkom izrazu onda kada ih se problem tiče i kada su direktno uključeni. Iz tog razloga, pojačano autorstvo i prilikom stvaranja predstave direktno utiče na autentičnost glumačkog izraza. Boal takođe ističe značaj zajednice i grupe koja je u kreativnom procesu. „Kada nam neko ispriča svoj slučaj, upotrebljavajući pozorište kao oblik izražavanja, protagonistom radionice postaje grupa, a ne više pojedinac koji priču pripoveda”.⁸ Na taj način bilo koji iskaz na sceni postaje iskaz grupe i gubi se individualnost iskaza, a osoba koja je u procesu podelila neku dilemu ili stav sa grupom ostaje osnažena da sa grupom iskomunicira određenu potrebu. Nekada u procesu dolazi do transformacije određenog iskaza, odnosno neka rečenica bude dodeljena drugom akteru, podeljena između aktera ili stavljena u novi kontekst, gde privatnost ne samo da je zaštićena već više nije ni dovedena u pitanje. Grupa nastupa kao grupa.

⁶ Boal, Augusto (2009.). „Igre za glumce i ne-glumce”. Zagreb: Hrvatski centar za dramski odgoj. Str.26.

⁷ Isto: str. 174.

⁸ Isto: str. 171.

Primena kolektivnog pozorišnog stvaralaštva u radu sa mladima

Kolektivno pozorišno stvaralaštvo predstavlja proces stvaranja predstave u kome izvođači učestvuju i kao autori, stvaraoci sadržaja predstave, i kao izvođači. Kod nas se ovakva dela predstavljaju i kao „autorski projekti”. Koordinator procesa ima ulogu da grupu vodi po fazama kroz stvaralački proces i da je pripremi za izvođenje stvorenog dela.

Sa druge strane, omladinski rad ima za cilj da omogući mladima da se izraze u svom punom potencijalu. Ohrabruje lični razvoj mlade osobe, autonomiju, inicijativu i učešće u društvu. Kroz procesni rad, mladi se osnažuju da postaju samostalni, ravnopravni članovi društva, razvijaju svoje socijalne veštine i testiraju vrednosti i uverenja.

Stvaranje pozorišne predstave predstavlja proces u kojem učesnici rade zajedno na kreiranju umetničkog dela. Učesnici imaju različite uloge u procesu i prolaze kroz različite faze koje za cilj imaju kreiranje završnog prikaza. Proces u ovom slučaju je orijentisan na rezultat, ali kada primarni cilj ne bi bila završna predstava, već razvoj mladih koji učestvuju u stvaralačkom procesu, onda se tehnike za stvaranje predstave mogu koristiti kao dobar alat za pokretanje individualnih i grupnih dinamika, kao i diskusija u toku procesa rada. Pozorište može biti dobra platforma koja omogućava mladima da se izraze u svom punom potencijalu, koja ih ohrabruje za lični razvoj i pokreće njihovu inicijativu za učešće u društvu.

Cilj procesa je kreiranje autorskog izvedbenog teksta, koji može biti po motivima ili na osnovu nekog dramskog dela. Kao krajnji cilj može biti i kreiranje i izvođenje predstave. Nakon predstave preporučljivo je da autori budu otvoreni za diskusiju sa publikom. Jedna od mogućnosti je održavanje tribine na temu koja je motivisala predstavu, ili da se nakon izvođenja održi tribina na temu koja je motivisana temom same predstave. Svaki od segmenata procesa stvaranja predstave važan je za mlade: nastanak teksta, uobličavanje predstave, izvođenje pred publikom, te naknadna diskusija sa zajednicom, na teme koje su mladi kao deo zajednice prepoznali kao relevantne. Jer kako je Boal primetio: „Istina leči, a baveći se pozorištem potlačenih mogao sam razumeti strašnu moć pedagogije straha - mladi ljudi uče videti svet dalje od njegovih granica”.

Faze razvoja grupe

Grupa se najšire definiše kao „dinamički sistem u kojem se stalno zbivaju promene”⁹. Pozorišni proces nije lišen promena i dinamika koje se događaju u toku stvaranja predstave, pa je praćenje grupnih dinamika važan zadatak za onog koji ceo proces vodi i koordiniše. Kao deo grupe učimo o sebi i drugima, pa se faze razvoja grupe prožimaju sa zadacima tokom kreativnog procesa kroz ceo tok stvaranja predstave i predstavljaju svojevrsan izazov pojedincima, grupi i koordinatorima procesa.

Dramska grupa formira zajednicu i time pobeđuje izolovanost i usamljenost pojedinca kroz kolektivnu saradnju, razvijanje odgovornosti prema grupi i rešavanje izvesnih zaduženja u okviru grupe. Radeći sa mladima možemo primetiti neke karakteristike zajedničke za sve grupne procese¹⁰: prvo, pojedinci se razvijaju kroz odnose sa drugim članovima grupe; drugo, grupa predstavlja stimulatívno okruženje za procese socijalizacije, ličnog razvoja i formiranje ličnosti; treće, grupa je mesto gde se zadovoljavaju lične i zajedničke potrebe; četvrto, grupa omogućava predvidljivost i stabilnost; peto, grupa podiže nivo energije pojedinca i poslednje, ali ne najmanje važno, pripadnost grupi ne utiče samo na trenutno ponašanje njenih članova i članica, već i na formiranje njihovih brojnih osobina.

Grupnu dinamiku čine svi oblici interakcije među njenim članovima koji dovode do promena u ponašanju pojedinca, promeni odnosa među članovima, i koji dovode do ostvarivanja grupnih ciljeva i rešavanja grupnih zadataka. Razvoj malih, namerno formiranih grupa, ima dve velike zajedničke karakteristike:

1. Svaka grupa prolazi kroz određene faze koje se mogu predvideti i
2. Faze su međusobno zavisne, a razvojni ciljevi određene faze moraju biti ostvareni da bi se grupa mogla pomeriti dalje u svom razvoju i doći u sledeću fazu.

Kako bi se moglo bolje razumeti grupno ponašanje i dinamika, američki istraživač u oblasti psihologije Bruce Wayne Tuckman (1938 - 2016.) predložio je Model grupnog razvoja¹¹ koji se sastoji iz nekoliko koraka (faza): faza formiranja grupe, faza oluja u grupi, faza izgrađivanja grupe, faza zrelosti i faza završetka grupe. Opis specifičnih ponašanja pojedinaca unutar grupe u svakoj od faza grupnog razvoja biće opisani u daljem tekstu.

⁹ Kurt Lewin (9. septembar 1890. - 12. februar 1947) bio je nemačko - američki psiholog. U članku iz 1947. godine, Levin je skovao izraz „grupna dinamika”. <https://www.britannica.com/biography/Kurt-Lewin> (pristup 27.11.2020.).

¹⁰ Kalaba, Vanja (2008.), „Kako razumeti omladinski rad u zajednici”, Beograd, Forum Syd Balkans Programme.

¹¹ Preuzeto septembra 2020. Godine sa sajta: https://en.wikipedia.org/wiki/Tuckman%27s_stages_of_group_development

Faza formiranja grupe

Većina članova grupe je kulturna i pristojna. Neki su nervozni jer ne razumeju šta treba da rade, dok su drugi uzbuđeni zbog zadataka koje očekuju. Koordinator ima dominantnu ulogu jer uloge članova grupe nisu u potpunosti jasne. Ova faza može da potraje jer članovi grupe imaju potrebu da se upoznaju. Ovu fazu može da prati nesigurnost, razumevanje, uzbuđenje, interesovanje, entuzijazam.

U ovoj fazi je važno „oslušivati” očekivanja i strahove kod pojedinaca. Pozorišna edukacija je dovoljan prvi korak kod onih koji nemaju pozorišnog iskustva, jer pojedinci na početku imaju pretpostavku kako se stvaraju predstave i treba ih pažljivo voditi u osveščivanje različitih načina igre.

Faza oluja u grupi

Ovo je faza u kojoj je intenzivnija dinamika unutar grupe. Konflikti postaju vidljiviji, a svaki član grupe se „bori” za svoje mesto i status u grupi. Neki članovi postaju frustrirani međuljudskim odnosima, koordinatorom, samim procesom. Ovo je faza u kojoj se često propituju autoriteti ili njihov pristup. Neki odbijaju da završe zadati zadatak jer se ne slažu sa ciljem. Moguć je stres usled manjka jakih odnosa sa drugim članovima grupe.

Faza izgrađivanja grupe

Nakon faze oluje, grupa postepeno ulazi u fazu normalizovanja. Članovi počinju da rešavaju nedoumice, cene snage kolega i poštuju autoritet koordinatora. Članovi se mnogo bolje poznaju, socijalizuju i druže, umeju da traže pomoć jedni od drugih, kao i da daju konstruktivnu povratnu informaciju. Posvećeniji su ciljevima grupe i prepoznaje se napredak na grupnom procesu. Ukoliko dođe do novih, nepoznatih zadataka, grupa se može vratiti u fazu oluje.

Faza zrelosti grupe

U ovoj fazi grupa je dosegla fazu izvršavanja zadataka gde su posvećeni zajedničkom cilju, u slučaju stvaranja predstave ili izvedbenog teksta, njegovoj pripremi za izvođenje. Struktura i procesi unutar grupe su podržavajući za pojedince. Koordinator može delegirati zadatke i posvetiti se individualnom razvoju svakog od članova tima. Lako je biti član grupe u ovoj fazi, pa oni koji eventualno dolaze kao novi članovi ili odlaze ne narušavaju izvršavanje zadataka.

Faza završetka grupe

Mnoge grupe traju u ograničenom periodu, kada dolazi do faze transformacije. Oni članovi tima koji su razvili rutine i uspostavili dobre odnose sa kolegama teško prihvataju ovu fazu, pogotovo ako je budućnost nepredvidiva i nesigurna i najčešće vodi tome da je proces rada u toj grupi završen.

Premijera predstave bi trebalo da predstavlja kraj procesa jedne grupe. Predstava kao simbol završne faze grupe je jednako važna kao i drugi delovi procesa, ne kao produkt sam po sebi, već kao zaokruživanje procesa koji se stavlja pred publiku. U pozorištu, grupa obično ide u narednu fazu, a to je igranje predstave koja je stvorena. Kada je u pitanju primenjeno pozorište za mlade, ukoliko koordinator ostaje sa grupom, nastavlja da je vodi i kroz naredne faze sa što većom podelom odgovornosti na članove grupe. Veliki uspeh predstavlja osnivanje novih grupa, sa ili bez koordinatora koji nastavljaju da rade po sličnim principima bazirajući se na iskustvo koje su stekli na prethodnim radionicama.

Vođenje radionica

Vođenje radionica zahteva punu pažnju, koncentraciju i energiju. Koordinator radionice su pokretači grupnih procesa i individualnog razvoja unutar grupe. Radionice mogu voditi glumci, dramski pedagozi, reditelji, dramaturzi, omladinski radnici, vaspitači i svi oni koje vole i koji se zanimaju za pozorište. U literaturi najčešće možete naići na definiciju koordinatora pod kojom se podrazumeva osoba koja ima zadatak da olakša realizaciju određene aktivnosti ili procesa unutar grupe. Njena osnovna uloga je da

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

podsticanjem diskusije postigne da članovi grupe uče jedni od drugih. Neke od metoda koje koordinator grupe koristi, a podstiču učešće i dijalog, jesu:

- usmerava grupu na zadatak i proces,
- više sluša nego što govori,
- ostaje neutralan,
- ohrabruje sve članove na učešće,
- održava tok diskusije postavljajući pitanja ili uvodeći nove ideje,
- prihvata različita gledišta,
- svestan je „osetljivih” tema u grupi,
- govori razgovetno i lagano,
- održava kontakt očima,
- nakon dela diskusije, rezimira glavne tačke, donesene odluke, razrešene teme¹².

Biti koordinator grupe je izazovan zadatak. Koordinator grupnog procesa pomaže članovima da odluče šta oni žele da ostvare, podseća ih na njihove odgovornosti u dostizanju ciljeva, ohrabruje ih i pomaže im da završe dogovorene zadatke ili aktivnosti itd. Neke od preporuka za koordinate grupnih procesa tokom rada sa grupom jesu:

- da osigura prijateljsko okruženje (kroz prihvatanje svih članova i članica grupe, omogućiti razumevanje, podršku, bude model ponašanja),
- daje značenje događajima i iskustvima, čime pomaže da članovi i članice grupe razumeju i prihvate vlastita (i tuđa) osećanja,
- osigura pridržavanje grupnih pravila,
- istražuje grupne interese,
- vodi računa o vremenu i logistici,
- osigura pridržavanje grupnih pravila,
- istražuje grupne interese,
- vodi računa o vremenu i logistici.

Koordinator ne treba da se plaši negativnih tuđih ili svojih osećanja, već treba da ih bude svestan, da priča o njima sa grupom, traži zajednička rešenja. Takođe, koordinator ne treba da se obeshrabri ako neka igra/vežba ne profunkcioniše iz prvog puta. Nekada će biti situacija kada je rešenje i potpuno odustati od početne ideje radionice ili predstave i poći drugim putem. Kako je ovo izazovan proces, preporučljivo je da se radionice vode u paru, kako bi se omogućio što veći nivo objektivnosti, proverile ideje, postupci, procene situacija,

¹² Zvonar, Damir (2015.), „Facilitacijske vještine”, Zagreb, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih .

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

ali i zbog adekvatne podele odgovornosti, posmatranja grupe i smenjivanja u koordinaciji različitih aktivnosti.

Oni koji rade sa mladima imaju višestruku ulogu i od mladih su viđeni kao uzori, mentori i prijatelji, a pored navedenog, najvažnije - edukatori. Odnos treba bazirati na prihvatanju i vrednovanju mladih, iskrenosti, poštovanju, poverljivosti, poverenju i reciprocitetu.¹³ Važnost ovog odnosa proizilazi iz uverenja da se „lični i socijalni razvoj može steći samo kroz odnos, jer predstavlja bazu i sigurno okruženje gde mladi mogu preispitati sebe i druge, svoj identitet, vrednosti, lične odnose sa drugima kao i svoje mesto u društvenoj zajednici”.¹⁴

Prihvatanje i razumevanje podrazumeva da se u našem odnosu sa mladima ne rukovodimo ličnim vrednosnim i kulturnim normama, već mlade prihvatamo i podržavamo bez predrasuda, ne osuđujući njihove vrednosti i osećanja.

Poštovanje i poverenje podrazumeva da odnos mlade osobe i omladinskog radnika treba da se zasniva na poverenju i poštovanju. Iako smo stariji i u drugačijim pozicijama, to nam kao omladinskim radnicima ne daje za pravo da se bez dopuštenja mešamo u živote mladih. Ukoliko svojim postupcima stavimo mladima sa kojima radimo do znanja da smo tu uvek kada smo im potrebni, da nam je stalo do njih i da radimo ono što je u njihovom interesu, postaćemo ljudi od poverenja. Tek kada odnos poverenja razvijemo, bićemo u prilici da zajedno sa mladima preispitujemo njihovo ponašanje, stavove i vrednosti.

Poverljivost se odnosi na to da dijalozi koje vodimo sa mladima moraju biti poverljivi. Izuzetak su situacije u kojima nas zakon obavezuje da informaciju prosledimo dalje, kao npr. prilikom slučajeva zlostavljanja. Da ne bi narušili odnose koje smo izgradili, važno je sa mladima sa kojima radimo razgovarati o razlici između tajne i poverljivosti. Pod tajnom podrazumevamo informacije koje ne smemo proslediti dalje, dok poverljivost znači da informacije koje smo u poverenju dobili od mlade osobe, ukoliko procenimo da je to u njihovom interesu, moramo proslediti nadležnim službama.

Reciprocitet - omladinski rad je proces obostranog učenja. Kao što mladi uče od nas, i mi kao omladinski radnici, ukoliko posmatramo mlade kao osobe koje imaju potencijale, veštine i znanja, tokom svakog susreta učićemo od njih.

Iskrenost podrazumeva da u odnosu omladinskog radnika i mlade osobe ne bi smelo da bude skrivenih namera. Otvoren i iskren odnos podrazumeva da uvek budemo ono što

¹³ Nacionalna asocijacija praktičara i praktičarki omladinskog rada, Smernice za osiguranje kvaliteta omladinskog rada (Zlatibor: NAPOR, 2009.)

¹⁴ Kalaba, V. (2008). „Kako razumeti omladinski rad u zajednici”. Beograd: Forum Sud Balcans programme.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

jesmo i razmišljamo šta možemo da pružimo mladoj osobi prateći njene potrebe i uvažavajući njeno mišljenje

Glavna uloga koordinatora je da ima krajnju odgovornost za vođenje kreativnog procesa. U isto vreme, to je i osoba koja je umetnik, ali je zadužena i za održavanje odnosa u grupi, metodologiju, vreme, izgradnju grupe i sigurnog okruženja, planiranje i pripremu. Koliko god koordinator bio iskusan, zadatak vođenja novog projekta sa novom grupom uvek predstavlja novi i drugačiji izazov. Rezultat tog procesa ne može i ne treba da bude definisan na početku zato što usmeravanje procesa treba da bude razvijeno zajedno sa grupom i rad bi trebalo da bude direktan proizvod takve saradnje. Vrlo je važno obratiti pažnju na motivisanost učesnika. Preporučljivo je izbegavati audicije i ocenjivanje talenta, već je motivisanost za učešće ono što može doprineti kako grupi, pa i omogućiti pojedinačni najbolji razvoj bez obzira na prethodno iskustvo svakog od pojedinaca.

Uspešna realizacija programa podrazumeva i određene materijalne resurse i sredstva - pre svega neophodan je izdvojen prostor adekvatne veličine, koji će omogućiti odgovarajuću atmosferu za igre, vežbe, otvorenu diskusiju, razgovor, kreativni rad. Prostor za rad može biti scena, ali može biti i učionica sa sklonjenim stolicama, sala, otvoreni prostor ili bilo koji prostor u kojem će učesnici svojim prisustvom stvoriti kontekst pozorišta, zajednice i osećati se prijatno. Pojedine vežbe zahtevaju pripremljen štampani materijal, papire, flomastere i slično, što je neophodno na vreme obezbediti.

Koraci po radionicama

Dramski proces opisan u ovom radu odvija se kroz 20 radionica u 10 koraka, a paralelno sa njim teče i proces izgradnje i razvoja grupe. On se odvija u pet faza čiji rezultati direktno utiču i omogućavaju aktivno učešće članova grupe u stvaranju predstave. Proces izgradnje i razvoja grupe potrebno je s pažnjom pratiti i evaluirati nakon svake pojedinačne radionice. Nakon međusobnog upoznavanja, kroz vežbe scenskih improvizacija učesnici se pripremaju za rad na stvaranju predstave. Tokom analize početnog književnog dela/teme (u slučaju ovog procesa grčke tragedije „Antigona”) diskutuje se o pitanjima koja su mladima značajna; učesnici dobijaju priliku da kreiraju scene koje će implementirati u predstavu. Prilikom stvaranja uloga, mladi na probe donose različite materijale koji ih inspirišu u kreativnom dramskom procesu (dokumenti koji govore o nekim ličnostima, novinski članci, intervjui koje će pronaći ili obaviti, informacije o događaju koji ih asocira na delo ili temu i

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

slično). Materijali koji se koriste ne ulaze nužno u izvedbeni tekst. Na ovaj način, kroz proces se prvo stvara izvedbeni tekst, a onda se u toj formi tekst postavlja na scenu. U Tabeli 1 dat je primer strukture radionica u odnosu na postavljene ciljeve, ali i faze razvoja grupe u kojoj se grupa mladih sa kojom se radi nalazi u datom trenutku.

Primer sadržaja radionica dat je orijentaciono, jer svaka grupa ima svoj specifičan tempo dinamike, a tokom procesa se može desiti da se grupa mladih nekad vraća na neku od prethodnih faza razvoja, ako nije na adekvatan način razrešila zadatke iz te faze.

Tabela 1.

Ciljevi radionica u odnosu na fazu razvoja grupe.

Cilj radionice	Broj radionice
Izgradnja grupe	1. i 2. radionica Faza formiranja grupe
Scenske improvizacije i igre	3. i 4. radionica Faza formiranja grupe
Stvaranje likova i scena	5. i 6. radionica Faza oluja u grupi
Prikupljanje materijala za kreiranje scena	7. i 8. radionica Faza oluja u grupi
Kreiranje scena - pojedinac i društvo	9. i 10. radionica Faza izgrađivanja grupe
Kreiranje scena - odgovornost i društvena promena	11. i 12. radionica Faza izgrađivanja grupe
Kreiranje redosleda scena i izvedbenog teksta	13. i 14. radionica Faza zrelosti grupe
Postavljanje izvedbenog teksta u prostor	15. i 16. radionica Faza zrelosti grupe
Obogaćivanje dodatnim elementima i uvežbavanje	17. i 18. radionica Faza završetka grupe
Izvođenje predstave	19. i 20. radionica Faza završetka grupe

Izgradnja grupe

Izgradnja grupe je možda najizazovniji zadatak za koordinate ovakvih procesa. Sam cilj radionica predstavlja proces iz kojeg više pojedinaca postaju grupa i mogu da nastave sa aktivnostima nezavisno od koordinatora radionica i procesa koji se završava. Izgradnja grupe praktično traje tokom celog procesa, a veliki izazov predstavlja sam početak radionica u kojem se učesnici tek upoznaju, a koordinatori planiraju svoje aktivnosti. Jako je važno dati dovoljno vremena za prijatno prolaženje kroz ovu prvu fazu jer različitim učesnicima prijaju različite stvari, a svakako jedan od najboljih modela je upoznavanje kroz scensku igru.

Učesnici na radionicama imaju različita očekivanja, kako od samog sadržaja radionica i od koordinatora, tako i od sebe samih. Svakako očekuju pozorišne vežbe na samom početku radionica, ali je preporučljivo sa njima biti strpljiv jer može biti učesnika kojima upravo te vežbe i javni nastup pred nepoznatom grupom može predstavljati problem. Preporučuje se korišćenje vežbi koje se nazivaju „ledolomci” čija je svrha smanjiti anksioznost u grupi jednostavnim zadacima i igrom čija je uloga na prvom mestu zabava i opuštanje.

Pored igre jednako je važna i informisanost učesnika koja oblikuje njihova očekivanja od samog procesa. Važno je ponuditi mladima informacije koje se odnose na planirani proces, strukturu radionica i trajanje, kao i predstaviti koordinate radionica na način koji će mladima uliti poverenje. Ukoliko je poziv otvoren, odnosno ako se radi sa grupom gde se učesnici ne znaju od ranije i ne poznaju koordinate radionica, važno je informisati učesnike i o dosadašnjim iskustvima koordinatora radionica u sličnim programima. Vrlo važan deo početnih radionica je upoznavanje i predstavljanje samih učesnika i učesnica. Na taj način mladi imaju prvi scenski nastup iako toga nisu ni svesni, pred nepoznatom publikom se predstavljaju i ako je okruženje sigurno oni mogu biti ohrabreni da učestvuju i osetiti zadovoljstvo. Uz dodatak zabave kroz igru, koja je neophodan element za probijanje treme, upoznavanje učesnika i koordinatora je dovoljan cilj na prvim radionicama.

U daljem tekstu dat je primer strukture prvih radionica sa novom grupom, koji će omogućiti upoznavanje učesnika i učesnica međusobno, upoznavanje sa strukturom radionica i temom koja će biti obrađivana kroz grupni proces rada, kao i sa njenim koordinatorima.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Plan radionice 1

Tema radionice: Izgradnja grupe.

Vremenski interval: 120 minuta.

Opšti cilj: Upoznavanje učesnika i učesnica sa programom, grupom i koordinatorima.

Specifični ciljevi:

- predstavljanje programa, strukture i načina rada,
- upoznavanje sa koordinatorima,
- upoznavanje grupe, želja i očekivanja učesnika i učesnica vezana za program.

Moguće poteškoće:

- trema, zatvorenost učesnika/ca na prvom susretu,
- izostanak većeg broja prijavljenih,
- prevelika grupa.

Naziv aktivnosti: Otvaranje radionice.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?”

Predstavljanje aktivnosti i ciljeva. Predstavljanje koordinatora radionica.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Individualno predstavljanje.

Opis aktivnosti: Kratko individualno upoznavanje učesnika u krugu.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba za podizanje energije „Mogu li pozajmiti malo vatre od tebe?”

Opis aktivnosti: Učesnici sede u krugu, a koordinator stoji u sredini i demonstrira igru. Uvod

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

za igru predstavlja priča o davnom vremenu kada su ljudi živeli oko malih ognjišta i važan element je bila vatra. Kada nekoj porodici nestane vatre, koja za njih znači život, mora potražiti pomoć od komšija i upitati redom „mogu li da pozajmim malo vatre”. Za to vreme, iza leđa onoga koji traži pomoć učesnici menjaju mesta što brže. Ako onaj ko je u sredini primeti tu nameru, može sesti na praznu stolicu pre onoga koji je želeo da zameni mesto sa nekim od učesnika. Na taj način drugi učesnik ostaje u krugu i bez vatre pa mora da traži pomoć. Nakon nekoliko pokušaja učesnik ima pravo da vikne „požar!” i tada svi moraju napustiti svoje domove i sesti na neko drugo mesto. Igra se može igrati sa jednom, a može se probati i sa dva ili više učesnika u sredini zavisno od veličine grupe.

Potrebni materijal: Stolice, jedna manje od broja učesnika.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Ciljevi procesa i projekta.

Opis aktivnosti: Predstavljanje strukture i ciljeva procesa; kratko upoznavanje učesnika i učesnica sa dinamikom rada (vremenskom – koliko radimo i sadržinskom – šta radimo).

Potrebni materijal: Tabla sa listovima - opciono.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežbe za podizanje energije, opuštanje i upoznavanje. „Volim da...”

Opis aktivnosti: Slična struktura kao i prva vežba, jedan učesnik je u krugu i govori šta voli. Na primer: „volim da čitam knjigu” svi oni koji imaju isto interesovanje menjaju mesta. Ko poslednji ostane bez mesta, ostaje u sredini i zadaje sledeći zadatak.

Potrebni materijal: Stolice, jedna manje od broja učesnika.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Očekivanja i izazovi učesnika vezane za proces i projekat.

Opis aktivnosti: Učesnici dobijaju zadatak da navedu svoja očekivanja i izazove za koje misle da će imati tokom projekta; prvo individualno napišu na papiriće, a onda te papiriće kače na vidno mesto i dele sa grupom.

Potrebni materijal: Tabla sa listovima, papiri u bojama.

Trajanje aktivnosti: 30 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Plan radionice 2

Druga radionica predstavlja nastavak prve gde fokus još uvek nisu pozorišne igre, ali se učesnicima daje veća prilika da se izraze i tako „probiju” tremu od javnog nastupa. Njihov nastup je duži, odgovarajući na zadata pitanja i ona koja su postavljena od strane koordinatora radionica. Takođe u vežbi u kojoj uz brzinu upoznaju učesnike radionica predstavljaju se i nastupaju. Pozorište se spominje, kroz pitanja od strane koordinatora a odgovore daju učesnici, što može biti važna povratna informacija za koordinate.

Tema radionice: Izgradnja grupe.

Vremenski interval: 120 minuta.

Opšti cilj: Upoznavanje učesnika i učesnica i početak izgradnje odnosa koordinatora radionica i grupe.

Specifični ciljevi:

- otvaranje učesnika.

Moguće poteškoće:

- zatvorenost učesnika.

Naziv aktivnosti Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Koordinator postavlja pitanje svakom učesniku radionice „kako si?” i daju zadatak da se nađu dve osobine na početno slovo imena. Razgovor i utisci o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolica.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Pravila grupe.

Opis aktivnosti: Grupa određuje koja sve pravila rada želi da ustanovi. Cilj aktivnosti je omogućiti članovima i članicama grupe da sami formiraju svoja pravila, kako bi ih se lakše i pridržavali, i kako bi odgovornost za poštovanje pravila bila grupna.

Potrebni materijal: Tabla sa listovima.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Igra u krugu, grupna aktivnost iz modela transakcione analize.

Opis aktivnosti: Učesnici sede u dva kruga, unutrašnji i spoljašnji. Oni koji sede unutar kruga ostaju na svojim mestima, a oni koji su u spoljnom krugu, postavljaju pitanja onome ispred sebe. Na svakih 60 sekundi, spoljna mesta se menjaju za po jedno (koordinator radionice meri vreme i kaže „dalje”). Kada svi završe, spoljni i unutrašnji krug menjaju mesta, i onda ovi koji su pitali, sada pričaju o sebi i obrnuto. Cilj igre je direktno upoznavanje učesnika.

Potrebni materijal: Stolice

Trajanje aktivnosti: 20 minuta.

Naziv aktivnosti: Upoznavanje sa terminima projekta.

Opis aktivnosti: Istorijski kontekst pozorišta kao i kolektivnog pozorišnog stvaralaštva. Prezentacija prethodnih radova grupi - opciono.

Potrebni materijal: Tabla sa listovima, video materijali, fotografije, literatura.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Upoznavanje, vežba u grupi.

Opis aktivnosti: Odgovaranje na 4 pitanja:

- 1) Koju bih super moć želeo da imam?
- 2) Na koja tri mesta bih voleo da budem?

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

- 3) Zašto sam se prijavio za ovaj projekat?
- 4) Omiljena predstava, glumac ili glumica?

Potrebni materijal: Tabla sa listovima - opciono.

Trajanje aktivnosti: 45 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Scenske improvizacije i igre

Sledeći korak u radu nakon izgradnje grupe, predstavljaju prvi koraci u scenskim improvizacijama i pozorišnim igrama. Kada su pojedinci dovoljno osnaženi, a grupa izgrađuje sigurno okruženje, radionice postaju pozorišne i u igrama scenskih improvizacija učesnici otkrivaju svoje sposobnosti i oslobađaju se na sceni. Radi se na jednostavnim improvizacijama, verbalnim i neverbalnim, koje mogu biti dobro polazište za spontani pokret i govor na sceni, a naravno i za prve glumačke zadatke. U daljem tekstu prikazan je plan nekoliko narednih radionica koje za cilj imaju upravo dalji razvoj grupe i pomeranje grupne dinamike ka pozorišnim igrama i umetničkom procesu.

Plan radionice 3

Tema radionice: Scenske improvizacije i igre.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Razvijanje pokreta na sceni, verbalne improvizacije kao i grupne koncentracije, kreiranje likova.

Specifični ciljevi:

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

- oslobađanje straha od scene, detaljnije upoznavanje učesnika i učesnica.

Moguće poteškoće:

- trema i zatvorenost.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje za svakog učesnika „kako si?”. Razgovor i utisci o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Glumačko zagrevanje, grupna vežba.

Opis aktivnosti: Uz pomoć samoglasnika i brzalica, radi se na zagrevanju glasa. Tiho-glasno, brzo-sporo, duboko-visoko. Dinamike se menjaju, od najglasnijeg do najtišeg ili od najbržeg do najsporijeg. Takođe se može i kombinovati od najtišeg i najsporijeg izgovaranja do najglasnijeg i najbržeg. Cilj je da se grupa opusti i da vežbu radi zajedno u isti glas. Svako od učesnika će dobiti po jednu svoju brzalicu, koju će provežbati.

Potrebni materijal: Pripremljene brzalice na papiru.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Igra pokreta, grupna aktivnost - Gluvi telefoni u pokretu.

Opis aktivnosti: Gluvi telefoni se igraju tako što se jedna reč prenosi od učesnika do učesnika. Upoređuje se šta je čuo poslednji učesnik sa rečenicom koju je poslao prvi u nizu. Nakon toga se svi učesnici okreću u jednu stranu (ako su u krugu, okreću se ka spolja), kako ne bi videli aktivnosti onih koji započinju igru. Onaj koji je prvi u nizu, zadaje malu koreografiju od tri pokreta (kombinacija: rukom, nogom, glavom...), pokazuje ih sledećem, koji ih pamti, okreće se i doziva sledećeg učesnika kako bi mu pokazao kombinaciju pokreta. Na kraju se upoređuju kombinacije/koreografije prvog učesnika koji je dao kombinaciju pokreta i poslednjeg učesnika. Cilj igre je opuštanje grupe u prostoru i na sceni. Vežba se može nadovezati i prepoznavanjem gesta, tako što početni zadaje emociju iz prvog lica i izgovara na primer: „volim te”. Sledeći učesnik prenosi tu emociju kroz gest. Naredni učesnik prepoznaje gest i pokret pa to što je prepoznao prenosi sledećem kroz verbalni izraz na primer: „volim te” ili ako je protumačio različito „sviđaš mi se”, „stidim se”... Poslednji

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

u nizu pokazuje gest ili pokret prvom koji je zadao zadatak.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 25 minuta.

Naziv aktivnosti: Brojanje u krugu, grupna vežba koncentracije.

Opis aktivnosti: Svi učesnici stoje u krugu i broje od 1 pa dokle grupa stigne a da neki broj učesnici ne izgovore u isto vreme. Kada se desi preklapanje, kreće se od početka. Vežba se radi bez dogovora o redosledu i o tome ko će krenuti. Kada grupa uspostavi koncentraciju, vežbu mogu probati sa zatvorenim očima. Pozvati grupu na slušanje i da uzmu vreme dok rade vežbu kako bi održali koncentraciju.

Grupni razgovor kako su se osećali tokom vežbe. Diskusiju vode koordinatori radionice i osećanja i razmišljanja povezuju sa radom u grupi, sa interakcijama u grupi, sa pozorišnim procesima u budućnosti kao i sa slušanjem partnera na sceni. Ova aktivnost služi za izgradnju grupe, da se grupa čuje, sluša i stvori želju da zajedno uspeju.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Krađa identiteta.

Opis aktivnosti: Učesnici osmisle zanimljivost o sebi za koju misle da grupa ne zna. Na primer: Ja sam Uroš i volim da jedem palačinke. Vežba kreće tako što se dvoje upoznaju, predstave se međusobno i zamenjuju identitete. Na primer: Uroš koji voli palačinke, upoznaje Mariju koja je skakala padobranom. Nakon toga Uroš se predstavlja drugim učesnicima kao Marija koja je skakala padobranom, a Marija kao Uroš. Krade se identitet i od sledećeg učesnika i menjaju identitete sve dok neko ne upozna samog sebe i vrati svoj identitet.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: „Hej, zdravo, kako si” - stvaranje likova uz pomoć dijaloga.

Opis aktivnosti: Učesnici se dele na parove i dobijaju svi isti dijalog na kojem zajedno rade sa ciljem da stvore verbalnu scenu. Oni treba da osmisle ko su ti ljudi koji se sreću u kakvom

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

su odnosu i gde se nalaze. Nakon toga čitaju i predstavljaju scenu onako kako su je osmislili, a ostali učesnici imaju zadatak da pogode ko su ljudi koji razgovaraju na takav način. Vežba ima za cilj da učesnici uvežbavaju govor na sceni kao i da od teksta koji nema unapred određeno značenje sami kreiraju likove i okolnosti u kojima se likovi nalaze. Koordinator radionice pomaže u datim okolnostima kroz pitanja: Ko (su likovi)? Gde (su se sreli)? Kada (se odvija scena)? Zašto (nastavljaju razgovor)? Kako (razgovaraju)? i sl.

Na kraju vežbe je potrebno ohrabriti učesnike time što će im biti rezimiran rad tokom radionice i ukazano na to da su obavili glumačke zadatke, kreirali likove, improvizovali i smišljali priču.

DIJALOG: HEJ, ZDRAVO !

A: Hej, zdravo!

B: Hej, zdravo!

A: Kako si?

B: Dobro. Kako si ti?

A: Hvala na pitanju, dobro.

B: Šta radiš?

A: Ništa. Ti?

B: Baš ništa.

A: Kako je lepo vreme danas, zar ne?

B: Da, za razliku od juče.

A: Drago mi je da sam te video/videla.

B: I meni. Mogli bi da se vidimo uskoro.

A: Hej, mogli bi. Hoćeš mi se javiti?

B: Hoću, možeš i ti mene zvati.

A: Mogu naravno. Zdravo.

B: Zdravo.

Potrebni materijal: Papiri sa tekstom.

Trajanje aktivnosti: 30 minuta. Učesnici po parovima prave scenu 20 minuta. Prikazivanje i diskusija 10 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Plan radionice 4

Ohrabreni od prethodne radionice, učesnici nastavljaju da rade na vežbama improvizacija. Cilj je da učesnici kroz igru steknu sposobnost da prave kratke etide na sceni, koje kreću od slika i situacija, a dovode do kratkih scena koje mogu stvarati. Ovo su radionice koje su bogate pozorišnim vežbama i učesnici dobijaju ono što su očekivali u početnim radionicama, iako još uvek ne rade na možda očekivanom tekstu i ulogama u predstavi.

Tema radionice: Scenske improvizacije i igre.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Razvoj veštine improvizacija i rešavanje malih scenskih zadataka.

Specifični ciljevi:

- izgradnja poverenja, razvoj mašte i kreativnosti.

Moguće poteškoće:

- improvizacija kao prevelik izazov za učesnike.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost

Opis aktivnosti: Pitanje za svakog učesnika „kako si?”. Razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Grupno zagrevanje.

Opis aktivnosti: Kretanje po prostoru i upoznavanje sa prostorom. Grupni zadatak: kada jedan stane, svi stanu, kad jedan krene svi krenu. Cilj je slušanje grupe i praćenje međusobnih kretanja. Učesnici se kreću tako da popunjavaju ceo prostor.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 5 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje u pokretu.

Opis aktivnosti: Koordinator daje zadatke na koji način da se učesnici kreću po prostoru:

kao da je hladno, kao da pada kiša, kao da smo u pustinji, kao da se šunjamo, kao da hodamo po ledu, kao da hodamo po vrelom pesku... Učesnici nakon početnog „impulsa” sami zadaju neke specifične okolnosti. Cilj vežbe je opuštanje, praćenje grupne energije, slušanje grupe i koncentracija, kao i korišćenje svog tela kao instrumenta za komunikaciju.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Igra imena.

Opis aktivnosti: Učesnici su u krugu, učesnik koji kreće vežbu izgovori nečije ime, taj učesnik zatim odgovori sa „da” i tada učesnik koji je započeo igru ide na mesto osobe od koje je dobio odobrenje. Učesnik koji je odgovorio sa „da” proziva drugo ime i kada dobije potvrđan odgovor ide na njegovo mesto i tako u krug.

Sledeći nivo ove igre je kada učesnici mogu odgovoriti i sa „ne” i tada onaj koji proziva ime, kada dobije negativan odgovor mora prozivati drugo ime sve dok ne dobije potvrđan odgovor i ode na mesto tog učesnika. Treći nivo ove vežbe igra se tako što jedan učesnik uđe u krug i ne gledajući izgovara nečije ime brzo tri puta. Kada čuje svoje ime neko iz kruga, ima zadatak da izgovori ime učesnika koji je u krugu pre nego što čuje svoje ime treći put. Ukoliko ne uspe, ide u sredinu kruga i nastavlja igru.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Grupne vežbe za podizanje energije „10, 8, 6, 4, 2, 1”.

Opis aktivnosti: Svi zajedno broje u krugu i pokreću svaki deo tela ruka-ruka-noga-noga onoliko puta koliko broje do tog broja. Na primer: deset puta desnom rukom, pa deset puta levom rukom, deset puta desnom nogom pa deset puta levom nogom sve dok se izgovaraju brojevi od jedan do deset. Svaki sledeći krug se broj ponavljanja smanjuje za po dva. Radi se sa osam ponavljanja, šest, četiri, dva i na kraju jedno ponavljanje uz uzvike „jedan, jedan, jedan, jedan!” Važno je da učesnici imaju potpunu slobodu. Sami odlučuju kako će pomerati noge i ruke, i kako će i da li će uključiti druge delove tela, skakati, čučnuti, izgovarati glasno...

Potrebni materijal: Prostor.

Trajanje aktivnosti: 5 minuta.

Naziv aktivnosti: Priprema - pozor - ptičica.

Opis aktivnosti: Na sceni se kreće grupa učesnika. Kada koordinator kaže stop, učesnici se zalede kako bi čuli sledeću instrukciju. Koordinator zadaje mesto ili situaciju, npr. pošta, autobuska stanica, sahrana, svadba, izlazak, kosmos, grad... Učesnici moraju da zamisle prvu sliku na koju ih asocira to mesto i da naprave taj položaj telom. Zatim koordinator broji naglas „pripremaaa - pozooooo - ptičica”, a za to vreme učesnici moraju da naprave zajedničku fotografiju te situacije. Nakon toga koordinator može da postavlja pitanja stvorenim likovima i može učesnicima koji posmatraju vežbu dati slobodu da zadaju situacije i postavljaju pitanja. Takođe koordinator može slikama dati zadatak i da progovore i da kažu replike za koju misle da bi opisale tu situaciju.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: „Šta to radiš?”

Opis aktivnosti: Prvi učesnik izlazi na scenu i dobija zadatak da obavlja neku radnju. Sledeći učesnik ulazi na scenu sa pitanjem „šta to radiš”. Učesnik koji je u akciji odgovara da radi nešto što nije radnja koju zapravo radi i izlazi sa scene. Učesnik koji je postavljao pitanje preuzima tu radnju koju je dobio kao odgovor, a na scenu stupa sledeći učesnik. Učesnici ulaze na scenu i menjaju se sve dok na scenu ne izađe i učesnik koji je prvi bio na sceni.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Belo lice.

Opis aktivnosti: Jedan je učesnik na sceni, a drugi ulazi na scenu i donosi neku situaciju bez prethodnog dogovora. Učesnik koji preuzima akciju mora da prepozna o čemu se radi i da se priključi toj akciji bez teksta. Nakon zajedničke igre učesnici nalaze zajednički kraj, prvi učesnik izlazi sa scene, a onaj koji je ulazio sada ostaje i čeka sledećeg učesnika da uđe i zada neku situaciju. Učesnici ulaze na scenu i menjaju se sve dok na scenu ne izađe ponovo učesnik koji je prvi bio na sceni.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežbe scenske po parovima.

Opis aktivnosti: 1) Vođenje po prostoru: Jedan učesnik zatvori oči, a drugi ga za ruku vodi po prostoru i čuva ga. Nakon nekog vremena koordinator radionice objavi promenu i učesnici menjaju uloge.

Cilj ove aktivnosti je izgradnja poverenja između učesnika. Nakon vežbe je dobro imati diskusiju o tome da li su se učesnici osećali prijatnije kao vođeni ili dok su vodili. Da li su osećali strah, da li su imali dovoljno poverenja. Važno je da učesnici osveste da imaju slične ili različite odgovore na ova pitanja.

2) Ogledala: Učesnici su u paru i stoje jedan naspram drugog. Između njih je zamišljeno ogledalo i imaju zadatak da kopiraju pokrete. Osoba A prva vodi pokrete a B kopira, pa zatim menjaju uloge. Učesnici imaju zadatak i da pokušaju da se prate bez dogovora ko će voditi i zadavati pokrete.

Cilj ove vežbe je izgradnja poverenja između učesnika i otvaranje u pokretu.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Stvaranje likova i scena

U prethodnim radionicama fokus koordinatora bio je na vežbama i aktivnostima koje će omogućiti adekvatnu izgradnju grupe kroz igru, uz pomoć razvijanja veština za improvizaciju na sceni. U narednim radionicama vežbe postaju zahtevnije i jako je važno zadržati igru i zabavu kao na prethodnim radionicama. Učesnici će kroz vežbe nastaviti da se upoznaju, ali i da pamte važne stvari kod osobe koju upoznaju kako bi razvijali pripremnu memoriju za stvaranje likova. Kroz vežbe na ovim radionicama, učesnici nadovezuju veštine iz vežbe u kojoj predstavljaju stvarne likove, druge učesnike radionica i kreiraju izmišljene likove. Sve vežbe se rade u cilju da učesnici mogu da analiziraju zadate scene, da kreiraju buduće scene i da razvijaju saosećanje za ljude iz okruženja u kojem žive.

U ovom narednom koraku, koordinatori radionice imaju zadatak da, osim što se bave aktivnostima, paralelno prate grupu i pojedince u grupi, a posebno da budu pažljivi i čuju diskusije mladih nakon obavljenih vežbi. Analizirajući okolnosti i likove o kojima se diskutuje, dolazi se do važne analize i današnjeg društva i sistema vrednosti iz ugla učesnika radionica. Koordinatori mogu nakon radionica zapisati šta su učesnici podelili ili mogu snimati diskusiju ako se svi učesnici slažu, a materijal može poslužiti za kreiranje izvedbenog teksta na narednim radionicama. Važno je napomenuti da se tekst koji je stvoren na ovaj način mora komunicirati sa učesnicima, gde svi učesnici radionice daju dozvolu da neke rečenice koje su izgovorili budu kasnije uključene u izvedbeni tekst. Nekad se dešava da učesnici žele da ostave svoj stav u izvedbenom tekstu, svoju uspomenu ili neku rečenicu, ali da neko drugi to govori na sceni, ili da više učesnika iznese neku (nekad i zajedničku) izjavu.

U narednom tekstu biće opisano nekoliko radionica koje se bave ovom fazom razvoja predstave iz grupnog radioničarskog rada.

Plan radionice 5

Tema radionice: Stvaranje likova i scena.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Stvaranje likova kroz improvizaciju, analiza odnosa u scenama.

Specifični ciljevi:

- razgovor o društvu, okruženju i zajednici.

Moguće poteškoće:

- nedovoljno vremena za aktivnost.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje za svakog učesnika „kako si?“ Razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolica.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Azbuka improvizacije.

Opis aktivnosti: Ova vežba se igra u parovima. Učesnici dobiju neku temu ili situaciju na koju moraju da improvizuju tekst, ali tako što će početne replike kretati redom slovima azbuke. Na primer:

- **A** gde si ti do sada?

- **B**io sam u gradu.

- **V**idim da opet kasniš.

- **G**de misliš da sam bio do sada?

Cilj je vežbati veštinu improvizacije, ali i javni nastup.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Intervju I, igrica po parovima.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Opis aktivnosti: Učesnici se podele u parove, preporučljivo je da budu sa nekim koga još nisu dovoljno upoznali. Osoba A ima zadatak da u roku od 3 minuta sazna što više stvari o osobi B. Zatim će zameniti uloge. Kada A i B obave intervju, vrtićemo se opet svi u krug, i svako će predstaviti svoj par. Pritom će ustati, i stati iza njega, a ono što bude govorio, reći će u prvom licu. Osoba A govori: „Ja sam *Ime i prezime osobe B*, volim...” Ostali učesnici mogu nakon izlaganja postavljati pitanja.

Cilj igre je da se učesnici radionice bolje upoznaju individualno, osloboditi ih da javno predstavljaju lik koji poznaju. Osim što će učesnici govoriti u ime drugog polaznika radionice, oni vežbaju da iznesu informacije o likovima za koje upoznaju kroz pitanja kao prilikom analize nekog teksta. U diskusiji upitati i one u čije ime se govorilo kako su se osećali dok je partner govorio u ime njih. Nastavak ove vežbe može biti da u sledećem krugu učesnici izmisle odgovore potpuno suprotne od onih koje su davali kada su odgovarali u svoje ime. Takođe se predstavljaju i ovi izmišljeni likovi na isti način, a važno je upamtiti što više detalja.

Potrebni materijal: Stolica.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Igra zadatah uloga i razvoja biografija.

Opis aktivnosti: Svaki od učesnika individualno dobija papirić koji su koordinatori već pripremili a na kome je ime i prezime lika, zanimanje i mesto gde živi i radi. Zadatak za svakoga je da osmisli priču o toj osobi. Za osmišljavanje priče, biografije ili događaja inspirisanim zadatim, učesnici imaju 10 minuta. Na primer: *Jeton Neziraj, pravnik, Zrenjanin. Miloš Antić, slikar, London.* Nakon ovoga svi se pojedinačno predstave grupi i ispričaju svoju priču odnosno priču koju su kreirali o svom liku.

Nakon predstavljanja sledi grupna diskusija o svim likovima. Diskusija može biti pomognuta pitanjima od strane koordinatora, na primer: Da li postoje ovakvi likovi u našem okruženju? Šta imaju zajedničko? Kako je okruženje gde osoba živi i radi? Kako okolina reaguje na zanimanje, nacionalnost, versko opredeljenje te osobe?... Cilj je podstaći mlade i ohrabriti ih da znaju da osmisle, napišu i prezentuju priču.

Potrebni materijal: Stolica, ceo prostor.

Trajanje aktivnosti: oko 30 minuta (10 minuta zadatak, 10 minuta predstavljanje, 10 minuta diskusija).

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Analiza dijaloga.

Opis aktivnosti: Čitanje pripremljene scene (dva lica u sukobu).

Koordinatori unapred pripreme kratku scenu u kojoj je dijalog između dva lica. Scene mogu biti iz drama, lektire ili napisane unapred. Na primer: Antigona i Kreont. Analiza scene se prepušta učesnicima radionica a koordinator im pomaže pitanjima, u kakvom su odnosu, šta je bilo pre scene, šta može biti posle... Pitanja koja pomažu prilikom analiza scena:

Ko su likovi iz scene?

Gde se likovi nalaze?

Kada se dešava radnja?

Šta rade? (zamke radnje)

Zašto to rade? (zamke motivacije)

Kako (na koji način) to rade?

Potrebni materijal: Papiri sa tekstom.

Trajanje aktivnosti: 25 minuta.

Naziv aktivnosti: Kako kreirati scenu iz bilo kog sadržaja.

Opis aktivnosti: Nakon analize scene, podsetiti se na likove koje smo improvizovali u prethodnoj vežbi. Pokušati da se zamisli scena između nekih likova koji su stvarani. Na primer, oko čega mogu da se sastanu i rastanu *Miloš Antić i Jeton Neziraj*. Scena se takođe razvija pomoću pitanja: ko? gde? kada? šta? zašto? kako? Podsetiti se da smo već na ovaj način stvarali scene između naših likova uz pomoć dijaloga „Hej zdravo” na trećoj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Plan radionice 6

Na sledećoj radionici učesnici vežbaju kako da saznaju što više zanimljivih stvari o liku koji će predstavljati. Osim što se radi na izgradnji grupe i daljem upoznavanju učesnika, stvara se brzina pamćenja informacija važnih za upoznavanje neke osobe i lika koji predstavljamo. Kroz barometar stavova grupa se upoznaje, ali i nalazi stvari gde se pojedinci slažu i ne slažu. Kroz ovu vežbu se testiraju vrednosti i uverenja a važno je da koordinatori za ovu vežbu izgrade sigurno okruženje za učesnike.

Tema radionice: Stvaranje likova i scena.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Improvizovanje likova i analiza scena, razvoj kritičkog mišljenja.

Specifični ciljevi:

- vežbanje javnog nastupa.

Moguće poteškoće:

- razvoj grupnih dinamika i intenzivnih diskusija.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?“ i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje - improvizacija u pokretu.

Opis aktivnosti: Učesnici se kreću po prostoru na različite načine. Na znak koordinatora zaustavljaju se u razne statične figure. Na znak koordinatora figure počinju da se tope, jer su od voska i razliju se po podu, a zatim se na sledeći znak ponovo prave u istu figuru sa početka.

Naredni zadatak je da učesnici nadovezuju figure i tako stvore veliku skulpturu punu detalja koja je zaleđena. Jedan učesnik ima vremena da dobro sagleda figuru, zatim izlazi iz

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

prostorije, dok se na skulpturi grupa dogovara da promeni tri detalja. Nakon toga, učesnik se vraća, gleda skulpturu i treba da otkrije koje su promene urađene. Ovu vežbu je moguće uraditi više puta.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje - narativna improvizacija.

Opis aktivnosti: Vežba se zove „tri stolice”. Učesnici se dele u grupe po troje i dobijaju zadatak da pričaju priču na zadati pojam i da se nadovezuju. Pravilo je da samo jedan učesnik može da stoji i govori, dok dva učesnika iz grupe moraju da sede. Kada sledeći učesnik ustane da govori, onaj koji je stajao zaustavlja priču i seda, a onaj koji stoji nastavlja priču od istog mesta gde je prethodni završio. Tako se učesnici smenjuju nekoliko puta na znak koordinatora radionica, nekoga od učesnika koji posmatra vežbu ili bez znaka se smenjuju pokušavajući da se slušaju. Vežba je dobra za razvijanje grupne koncentracije i slušanje partnera na sceni.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Intervju II, igrice po parovima.

Opis aktivnosti: Podele su učenici/ce u parove, tako da budu sa nekim sa kim nisu bili u prvoj igrice sa prethodne radionice. Osoba A ima zadatak da u roku od 3 minuta sazna što više neobičnih stvari o osobi B tako što brzo postavlja pitanja. Zatim zamene uloge. Kada svi budu obavili intervju, vratićemo se u krug i svako će reći šta je saznao novo i neobično o svom paru. Koordinator može pomoći učesnicima tako što će navesti neka pitanja koja mogu olakšati vođenje intervju, kao na primer: Koji je najčudniji događaj koji ti se dogodio? Koja je najneobičnija osoba koju si upoznao i zašto? Najopasnija stvar u kojoj si učestvovao? Cilj igre je dalje produbljivati druženje i individualno upoznavanje učesnika. Na kraju igre se razgovara o tome kako se učesnici osećaju kada pričaju o sebi i kada slušaju svoju priču javno.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Barometar, grupna vežba, stavovi učesnika.

Opis aktivnosti: Na sceni se papirima ili na neki drugi način obeležava barometar, tako što se obeležavaju polja sa slažem se, ne slažem se i uzdržan. Koordinatori unapred pripreme određene izjave, a učesnici imaju zadatak da na sceni/barometru stanu u odnosu na to da li se slažu sa tom izjavom ili ne. Izjave mogu biti na temu scene koje se čitala na prethodnoj radionici, na temu likova, na temu društva, okoline i bilo čega što bi bilo zanimljivo za učesnike, a vezano je za dosadašnji rad. Nakon što zauzmu pozicije učesnici argumentuju svoje stavove zašto su tu stali i da li su imali neke dileme prilikom zauzimanja stavova ili su možda promenili poziciju u toku diskusija. Cilj vežbe je razvijanje kritičkog promišljanja, sučeljavanja mišljenja i konstruktivnog dijaloga na zadatu temu.

Potrebni materijal: Papiri za obeležavanje prostora i pripremljene izjave.

Trajanje aktivnosti: 45 minuta.

Naziv aktivnosti: Ogledalo, grupna završna igra.

Opis aktivnosti: Na celoj površini papira nacрта se ogledalo (može biti bilo kog oblika, uramljeno ili neuramljeno) i učesnici se potpišu u njemu. Onda svoj papir sa nacrtanim ogledalom svako pošalje u krug. Na njemu će svi ostali napisati lepu poruku za kraj. Tako će svako dobiti svoje ogledalo sa mnogo lepih poruka. Cilj je da učesnici dobiju od grupe pozitivne, afirmativne i motivišuće poruke. Nakon igre porazgovarati grupno o tome kako su se osećali kada poklanjaju lepe rečenice, i kad su primili svoje ogledalo natrag.

Potrebni materijal: Stolice, papiri u boji, flomasteri.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Nakon ovih radionica, koordinatori radionica mogu kreirati prve scene za izvedbeni tekst, a nakon analiza scena, stvaranja likova i stavova koji su iskazani u vežbi barometar stavova. Ove vežbe mogu dati određena usmerenja u kojem grupa želi da stvara predstavu. Ukoliko je u koordinatorskom timu dramaturg ili koordinatori imaju neophodne veštine, mogu početi da prave nacrt za izvedbeni tekst predstave. Konsultacija dramaturga može takođe biti korisna. Nakon ovih „uputstava” od strane grupe, koordinatori za naredne radionice mogu pripremiti određene materijale, predavanje, članke, informacije o događajima i sl., a na teme o kojima su učesnici diskutovali kroz radionice. Ideja jeste da se razmišljanja mladih učesnika uvažavaju, analiziraju i implementiraju u budući izvedbeni tekst predstave.

Prikupljanje materijala za kreiranje scena

Nakon vežbi na prethodnim radionicama koordinatori imaju priliku da kreiraju scenu ili scene na osnovi diskusija koje su se dogodile u toku prethodnog rada. Te scene se sada prvi put čitaju na radionici. Scene se ponovo komentarišu, analiziraju i diskutuje se o likovima i situacijama. Nakon tih vežbi često se mogu izdvojiti pojedini stavovi, pojedinačni ili grupni. Na grupi i pojedincima je i izbor da li neki stav žele da iznesu kroz predstavu ili ne. Radionica je sigurno okruženje i mnoge stvari mogu ostati izrečene u okviru tog okruženja, bez dalje potrebe da postanu deo izvedbenog teksta, ako to učesnici ne žele. Nekad se dešava da se lični stav nekog pojedinca, odnosno tekst koji predstavlja neki njegov stav, podeli na više učesnika ili na celu grupu tokom kreiranja teksta. Na taj način pojedinci žele da saopšte nešto sa scene, ali nisu direktno izloženi publici, već se osećaju sigurniji kada imaju podršku drugih članova grupe. Kada učesnici postaju autori onoga što govore na sceni, zaboravljaju na brigu o glumi, već se brinu o kreiranom sadržaju i time postižu svoj autentični izraz.

Kako vežbe postaju zahtevnije, važno je kroz uvodne vežbe zadržati igru, improvizaciju i slobodu u pokretu i govoru. U narednom tekstu opisan je plan nekoliko radionica čiji je glavni cilj stvaranje prikupljanje materijala za kreiranje izvedbenog teksta predstave.

Plan radionice 7

Tema radionice: Prikupljanje materijala za kreiranje scena.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Kreiranje scena.

Specifični ciljevi: Razvoj narativnih i improvizacija u pokretu.

Moguće poteškoće: Izazovi u timskom radu.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?” i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta

Naziv aktivnosti: Zagrevanje - vežba skriveni dirigent.

Opis aktivnosti: Učesnici su u krugu i prate pokrete jednog učesnika, imitiraju ga. Zatim liderstvo preuzima neki drugi učesnik. Tako dok svi ne prođu u krugu a zatim se nastavlja u vežbu „skriveni dirigent”. Jedan učesnik izlazi van scene a grupa se dogovara ko zadaje pokrete i koga grupa imitira. Učesnik koji je bio van scene ulazi u sredinu kruga i posmatra grupu koja radi iste pokrete ne znajući ko ih zadaje. Kako se pokreti menjaju, u odnosu na to kako pokrete menja koordinator učesnik, zadatak onoga ko je u sredini je da pronade koordinatora koji zadaje sve pokrete.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Scenska igra/vežba „Ruke iza leđa”.

Opis aktivnosti: Učesnici se dele u parove i dobijaju zadatak da se međusobno predstave tako što će osoba A govoriti, a osoba B će sakriti lice iza partnera, a ispred partnera će provući ruke i gestovima ruku će pratiti šta osoba A govori.

Cilj ove vežbe je pratiti partnere šta govore, kako bi se razvilo aktivno slušanje, koje će biti potrebno kako u scenama, tako i u radu koji nam predstoji.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Čitanje scene.

Opis aktivnosti: Nakon prethodnih radionica u kojima su učesnici stvarali likove, analizirali scene i diskutovali o različitim stavovima, koordinatori radionica pripremaju scenu u kojoj su sadržani materijali iz prethodnih radionica. Scena može biti sastavljena od komentara, stavova, utisaka, događaja o kojima se diskutovalo, likova i scena koji su improvizovali, a mogu se i vratiti i na čitanje dijaloga koji je rađen na prethodnim radionicama. Nakon analize i komentarisanja pročitane scene, tekst se može deliti među učesnicima koji uvežbavaju da govore kao grupa.

Potrebni materijal: Stolice i pripremljeni tekstovi.

Trajanje aktivnosti: 40 minuta.

Naziv aktivnosti: Slike zaleđenih likova i kreiranje scena.

Opis aktivnosti: Učesnici se dele u manje grupe od po 3 do 5 učesnika. Zadaje se zadatak, da u okviru grupe osmisle situaciju, koja ima veze sa scenom koji su upravo čitali. Kada se grupa dogovori oko neke situacije, zadatak im je da stanu u poziciju te situacije i da u njoj budu zaleđeni. Ostali učesnici, kada dobro pogledaju stvorenu sliku, mogu da priđu nekom liku i postavljaju pitanja. Na primer: Ko si ti? Zašto si tu? Šta radiš sada? Koja ti je misao u glavi? Koja je rečenica koju bi izgovorio? i sl. Učesnik iz slike odgovara na pitanja iz priče koju je prethodno dogovorio sa svojom grupom. Iz ovih slika stvara se mogućnost da se razvijaju scene tako što će se zaleđenim likovima dodavati tekst. Učesnici nakon toga imaju zadatak da napišu scenu koju su osmislili. Cilj vežbe je da učesnici stvaraju scene na osnovu tema o kojima su diskutovali na prethodnim radionicama.

Potrebni materijal: Papiri i olovke.

Trajanje aktivnosti: 30 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Nakon ovih radionica koordinatori mogu da imaju ideju u kojem pravcu bi učesnici voleli da se gradi predstva i tekst za izvedbu. Ukoliko radionice drži koordinatorski par, poželjno je da nakon radionica porazgovaraju o tim mogućnostima, kao i da daju povratne informacije na zajednički rad. Takođe i tokom pripreme za naredne radionice važno je da budu u kontinuiranoj komunikaciji.

Plan radionice 8

Na narednoj radionici koordinatori donose nove materijale, koji bi trebalo da budu „naslonjeni” na scenu koja je oblikovana na prethodnoj radionici, ali i na vežbe gde su učesnici možda pokrenuli neke nove teme. Materijali mogu biti najrazličitiji, iz literature, dokumenata, tekstovi sa Interneta, biografije umetnika... a koordinatori mogu dati i zadatak učesnicima da donesu nešto na šta ih inspiriše njihov zajednički rad.

Tema radionice: Prikupljanje materijala za kreiranje scena.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Istraživanje o temi i kreiranje teksta.

Specifični ciljevi:

- grupni rad i podela odgovornosti.

Moguće poteškoće:

- nedovoljna motivisanost učesnika.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?” i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Kretanje u prostoru - trouglovi, grupna vežba.

Opis aktivnosti: Grupa se kreće po prostoru. Na zadatak od strane koordinatora, svaki učesnik izabere dvojicu učesnika iz grupe (a da oni to ne znaju) i kreće se po prostoru tako da u odnosu na njih pravi jednakostranični trougao.

Cilj ove vežbe je aktivno praćenje pokreta i vežba koncentracije. U sledećem nivou učesnici mogu dobiti zadatke da nešto govore na glas, na primer tablicu množenja dok prave trouglove, što im kognitivno i motorički otežava zadatak i vežba pažnju.

Potrebni materijal: Prostor.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Čitanje materijala za scene, grupni rad i rad u malim grupama.

Opis aktivnosti: Čitanje novinskih članaka, statistika, dokumenata i bilo kog materijala koji su koordinatori radionica pripremili, a da su povezani sa dosadašnjim radom na radionicama. Sa grupom se takođe razvijaju ideje kako bi ti materijali mogli biti deo predstave i na koji način se oni mogu „igrati” na sceni. Učesnici se dele u manje grupe sa zadatkom da osmisle kako bi neke materijale i diskusije izveli na sceni. Svaka grupa prezentuje svoj rad i diskutuju se mogućnosti o stvaranju scena za predstavu.

Potrebni materijal: Stolica, stolovi, tabla sa listovima, olovke, papiri, pripremljeni materijal (npr. novinski članci), Internet - kako bi učesnici istraživali određenu temu za scenu.

Trajanje aktivnosti: 60 minuta.

Naziv aktivnosti: Igra ubice - vežba za opuštanje.

Opis aktivnosti: Grupa žmuri a onaj koji vodi igru odredi „ubicu”, svi otvaraju oči, ne znajući ko su među njima ubice. Ubice ubijaju namigivanjem, a ostali pokušavaju da uhvate ubice. Ko biva ubijen jakom gestikulacijom pada na scenu i nakon toga izlazi iz igre. Igra se igra po celom prostoru, a nakon jednog u sledećim igrama koordinator može odrediti i više od jednog ubice.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba gluvih telefona u pokretu (pojavljuje se na radionici broj 2).

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Opis aktivnosti: Vežba koju radimo ponovo jer želimo da proverimo koliko je grupa napredovala u odnosu na prethodni put kada je vežba rađena. Prenosi se kombinacija tri pokreta metodom gluvih telefona i prate se promene od prvog do poslednjeg učesnika u nizu.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom

Kreiranje scena - pojedinac i društvo

U narednim radionicama stvaranje tekstova kroz diskusije predstavlja glavni zadatak za koordinatora i učesnike. Učesnici radionica diskutuju o tome kako društvo reaguje na određenu temu. U ovom periodu izdvajaju se dominantne teme kojima grupa želi da se bavi, kao i podteme koje takođe mogu biti važne za dalji rad: Šta ja kao pojedinac mogu da uradim? Šta svako od nas može da uradi da bi se dogodila neka promena? i sl. Ta i neka druga pitanja se mogu postavljati i na radionici sa mladima u samoj predstavi. Definiše se individualna i društvena odgovornost za neku društvenu temu, a scene (napisane tokom grupnog procesa ili preuzete iz literature) se upoređuju sa sličnim situacijama u društvu danas. Cilj ovih radionica je dati učesnicima i priliku da predlažu na koji način bi se scene mogle realizovati u prostoru, što je takođe važno za razvoj kreativnosti. Opis nekoliko radionica sa ciljem kreiranja scena i artikulisanja odnosa pojedinca i društva kroz izvedbeni tekst i grupni rad, dati su u daljem tekstu.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Plan radionice 9

Tema radionice: Kreiranje scena - pojedinac i društvo.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Aktuelizacija teme.

Specifični ciljevi:

- stvaranje scena od strane učesnika.

Moguće poteškoće:

- nedovoljna motivacija za samostalno stvaralaštvo.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?“ i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Brojanje u krugu vežba koncentracije (vežba sa radionice broj 3).

Opis aktivnosti: Svi učesnici stoje u krugu i broje od 1 pa dokle grupa stigne, da pri tom učesnici ne kažu neki broj istovremeno. Kada se desi preklapanje, kreće se od početka. Vežbu rade bez dogovora o redosledu i o tome ko će krenuti. Pozvati grupu na slušanje i pripremu radi koncentracije. Preporučljivo je uporediti broj/rezultat do kojeg je grupa stigla u brojanju sa brojem sa radionice broj 3. Ukoliko je grupa napredovala pohvaliti grupni rad, ukoliko je rezultat slabiji na ovoj radionici, raditi dodatno na koncentraciji grupe.

Potrebni materijal: Prazan prostor

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje kroz kretanje u prostoru.

Opis aktivnosti: Kretanje po prostoru kako bi se zagrijali i pripremili za scenu.

„Hodam kao da...“, pa na primer: je velika kiša, sneg, hladno, toplo, oluja, kao da se vraćam

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

kući kasno iz grada... itd. (učesnici sami mogu da predlože ideje za igru). Tokom hodanja vežbati i glas preko samoglasnika ili brzalice.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 5 minuta.

Naziv aktivnosti: Čitanje novih scena, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Koordinator radionica pripremaju nove scene za čitanje i diskutovanje sa grupom. Takođe, ako učesnici donesu neke nove materijale i o njima se diskutuje. Čitaju se i scene koje su stvarane vežbanjem u manjim grupama (Vežba: slike zaleđenih likova i kreiranje scena, radionica broj 7). Ukoliko je potrebno, koordinatori mogu opet zadati ovu vežbu kako bi kreirali nove situacije i preko slika i likova stvorili nove scene.

U ovom periodu rada materijali se sistematizuju bez obzira što deluje da su scene nepovezane i da ne mogu u toj fazi činiti celinu. U narednim radionicama kada se stvara celina, biraju se scene koje odgovaraju temama o kojima se govori u predstavi, pa one predstavljaju putokaz za stvaranje novih scena.

Kroz diskusiju je važno postavljati pitanja koja će grupu motivisati na odgovore. Šta ja kao pojedinac mogu da uradim, šta svako od nas može da uradi da bi se dogodila neka promena. Važno je upoređivanje scene iz drame, sa sličnim situacijama u društvu danas, kako bi se mladima obezbedio prostor za povezivanje iskustava i učenje.

Potrebni materijal: Stolovi, stolice, pripremljeni tekstovi, olovke, papiri, tabla sa listovima.

Trajanje aktivnosti: 60 minuta.

Naziv aktivnosti: Igra: Nemoguća misija.

Opis aktivnosti: Učesnici dobijaju zadatak da reše nemoguću misiju. Misija se sastoji u tome da za 30 minuta reše sledeću listu sa zadacima:

- da naprave 5 fotografija sa prolaznicima,
- da naprave jednu grupnu fotografiju,
- da osmisle kratku pesmu i koreografiju grupe,
- da izračunaju prosečan broj veličine cipela članova grupe,
- da pronađu 5 stvari na slovo Č,

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

-da osmisle mađioničarski trik,

-da naprave kalendar rođendana članova grupe.

Cilj ove vežbe je podjela zadataka unutar grupe i rad na jačanju identiteta, kapaciteta i kohezivnosti grupe (eng., *teambuilding*).

Potrebni materijal: Lista sa zadacima.

Trajanje aktivnosti: 20 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu. Planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Plan radionice 10

Kako se u prethodnim radionicama prevashodno radilo na stvaranju materijala za scene, na narednoj radionici je važno razvijati kreativnost učesnicima kroz igru u prostoru kako bi se nastavilo sa kolektivnim stvaralaštvom vezanim za samu izvedbu predstave.

Tema radionice: Kreiranje scena - pojedinac i društvo.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Stvaranje scena i likova iz okruženja.

Specifični ciljevi:

- edukacija o žanrovima koji mogu probuditi kreativnost učesnika.

Moguće poteškoće:

- nedovoljno vremena za aktivnosti.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si”? i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolica.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Glumačko zagrevanje, grupna vežba.

Opis aktivnosti: Uz pomoć samoglasnika i brzalica, radi se na zagrevanju glasa. Tiho-glasno, brzo-sporo, duboko-visoko. Dinamike se menjaju, od najglasnijeg do najtišeg ili od najbržeg do najsporijeg. Takođe se može i kombinovati od najtišeg i najsporijeg izgovaranja do najglasnijeg i najbržeg. Cilj je da se grupa opusti i da vežbu radi zajedno u isti glas.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje u krugu.

Opis aktivnosti: Učesnici se dobacuju lopticom po određenom šablonu. Prilikom dobacivanja učesnik proziva sledećeg učesnika imenom, a ovaj odobri sa „da” učesnik može dobaciti lopticu. Loptica se kreće svaki put po istom šablonu. Zatim se pravi novi šablon od omiljene hrane. Neko uzvikne koja mu je omiljena hrana, pa sledeći učesnik i tako do poslednjeg. Koordinator pazi da se naprave pravilni šabloni koji su jasni svim učesnicima. Nakon toga grupa pokušava da se lopticom dobacuje u jednom smeru a da omiljenu hranu izgovaraju po novom redosledu bez stajanja.

Cilj ovog zagrevanja je uspostavljanje grupne energije neophodne za dobar rad, ali i aktivno slušanje u grupi svih članova.

Potrebni materijal: Prazan prostor, loptica.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba improvizacije „Naslov iz novina”.

Opis aktivnosti: Koordinator izgovara naslov iz novina, a učesnici se jedan po jedan postavljaju u sliku na koju ih asocira taj naslov. Na ovaj način se pravi niz u okviru istih značenja, a zadatak svakog člana je da se nadoveže na priču i prati prethodnog u grupi. Ukoliko se grupa deli na dve manje, učesnici koji posmatraju vežbu mogu zadavati sledeće naslove. Takođe slike mogu u nekom trenutku i da progovore i uđu u interakciju na sceni.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Ideja je diskutovati na temu medija, videti koji su česti naslovi u štampi, na koji način nam se plasiraju informacije, šta su dominantne vesti u medijima, šta su lažne vesti itd.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 30 minuta.

Naziv aktivnosti: Kreiranje scena iz naslova uz pomoć medija.

Opis aktivnosti: Zadatak se nadovezuje na prethodnu vežbu improvizacije. Nakon diskusije, učesnici se dele u manje grupe i imaju zadatak da istražuju naslove, medije, komentare na Internetu, društvene mreže, reakcije pojedinaca na neku temu, a sve u cilju da skupljaju novi materijal za predstavu povezan sa izabranom temom.

Nakon pripreme, grupe prezentuju sakupljeni materijal i diskutuje se o mogućnostima kako da se prikupljeni materijal pretvori u scenski izraz.

Potrebni materijal: Pristup Internetu, pripremljene novine i naslovi.

Trajanje aktivnosti: 30 minuta

Naziv aktivnosti: Vežba „Stop/zamena”.

Opis aktivnosti: U okviru istih grupa, učesnici izlaze na scenu.

Na zadatak koordinatora ili nekog od učesnika koji posmatra scenu, učesnici kreiraju neku situaciju na sceni. Na komandu „stop” učesnici na sceni se zamrznu i u scenu ulazi novi učesnik koji menja nečije mesto i nastavlja scenu sa nekom novom dinamikom. Nakon izvedene vežbe, cilj je diskutovati o promenama koje pojedinac može da unese u neku situaciju drugačijim ponašanjem, i odnosu pojedinca i grupe u kojoj se nalazi (ili kojoj može da pripada).

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Kreiranje scena - individualna odgovornost i društvena promena

Koordinator procesa radionica osim što sprovodi aktivnosti, prati i dinamiku grupe i osluškuje potrebe grupe i pojedinaca. U ovom periodu je grupa u fazi izgradnje i treba je motivisati na zajedničko stvaralaštvo, pa je ovo prilika da mladi sami budu autori sadržaja za predstavu. Važno je iskomunicirati sa grupom koji su to sadržaj želeli da kreiraju i da iznesu publici, tj. koju to priču žele da ispričaju i zašto. Na narednim radionicama glavni cilj je izraziti kreativnost mladih, podstaknuti je kroz zadatke, kako individualne, tako i grupne. U scenama će se izraziti stav grupe ili pojedinaca i time skrenuti pažnja na neki društveni problem. Sama veština pisanja scene nije najvažnija, već da učesnici imaju priliku da iskažu svoje potrebe kroz sadržaj koji stvaraju.

Plan radionice 11

Tema radionice: Kreiranje scena - individualna odgovornost i društvena promena.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Kreiranje sadržaja predstave.

Specifični ciljevi:

- individualni javni nastup učesnika.

Moguće poteškoće:

- nesigurnost učesnika.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?“ i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežbe zagrevanja.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Opis aktivnosti: Zagrevanje prepustiti učesnicima koji mogu da ponove neku vežbu sa prethodnih radionica.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba improvizacije „Porodični portret”.

Opis aktivnosti: Primenjuje se isti princip kao i u prethodnoj vežbi. Koordinator ili učesnici koji posmatraju vežbu uzvikuju neko prezime *Jovanović, Smit, Namakoči, Simović, Knausgor i neka prezimena iz literature npr: porodica Kapuleti, Glembajevi, Topalovići...* Kada dobiju zadatak učesnici na sceni prave porodični portret i predstavljaju se svojim izmišljenim biografijama. Učesnici moraju da se slušaju i da prate šta učesnici pre njih odgovaraju kako bi se uklopili u porodičnu priču.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 25 minuta.

Naziv aktivnosti: Pisanje pisama.

Opis aktivnosti: Učesnici dobijaju zadatak da junaku iz književnosti napišu pismo iz današnjeg vremena. Poželjno je da taj junak bude vezan za tekst koji se radi, koji se analizirao ili koji se koristi za potrebe predstave. Na primer: *Draga Julija, Dragi Hamlete, Draga Antigona...* Ideja je uporediti za koje vrednosti su se junaci tada borili, sa današnjim vrednostima svojih vršnjaka. Cilj je da učesnici sami budu autori tekstova i da se podstakne pisanje. Rezultat aktivnosti je i čitanje ovih pisama.

Potrebni materijal: Papiri, olovke.

Trajanje aktivnosti: 60 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu. Planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Plan radionice 12

Kako se u prethodnim radionicama dominantno radilo na stvaranju materijala za scene, na narednoj radionici je važno probuditi radoznalost i kreativnost kod mladih, da sami istražuju na koje sve načine mogu biti kreirane scene koje su stvorene na radionicama.

Tema radionice: Kreiranje scena - individualna odgovornost i društvena promena.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Stvaranje scena za predstavu.

Specifični ciljevi:

- preuzimanje odgovornosti za stvaranje.

Moguće poteškoće:

- nedovoljna motivacija i otpor prema scenama.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?” i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Glasovno i zagrevanje u pokretu, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Učesnici i učesnice vode vežbe zagrevanja glasa i pokreta. Cilj aktivnosti jeste zagrevanje i vežbanje pravilnog govora, kao i vođenje vežbi od strane samih učesnika.

Potrebni materijal: Prostor.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Razvijanje scena „Pismo za...”.

Opis aktivnosti: Na prošloj radionici učesnici su kreirali monologe, odnosno tekstove u kojima su pisali pismo nekom junaku, kome su se obratili iz današnjeg vremena. Učesnici čitaju pred grupom tekstove, uvežbavaju ih, koriguju, dopisuju i dele replike ukoliko jedno

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

pismo želi da izgovori više učesnika.

Cilj aktivnosti jeste da lične priče i priče drugih mladih iz okruženja budu ispričane kroz monologe.

Potrebni materijal: Stolice i pripremljeni tekstovi.

Trajanje aktivnosti: 30 minuta.

Naziv aktivnosti: Razvijanje scene iz medija.

Opis aktivnosti: Mladi su uključeni aktivno u proces organizacije izvedbenog teksta za predstavu. Kako su na radionici improvizovali scene na temu naslova iz novina, a zatim i istraživali medije, društvene mreže i komentare vezano za neku temu, na ovoj radionici se tekst uobličava za scenu. Cilj aktivnosti jeste da mladi raspodele tekst među sobom i učestvuju u stvaranju novih likova za scenu. Ovakav način rada povećava motivaciju mladih za učešće u grupnoj izvedbi, jer se zaista osećaju kao „stvaraoci” predstave.

Potrebni materijal: Pripremljeni tekstovi.

Trajanje aktivnosti: 20 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba improvizacija „Žanrovi”.

Opis aktivnosti: Učesnici se dele u manje grupe po troje/četvoro, zavisno od broja učesnika. Grupa izađe na scenu bez pripreme i improvizuju scenu na postavljenu situaciju od strane koordinatora. Na znak koordinatora ili nekog od učesnika koji posmatra grupu, koja je na sceni, menja se žanr scene. Žanrovi mogu biti pozorišni: *komedija, tragedija, melodrama, opera...* filmski: *vetern, horor, triler* ili potpuno izmišljeni.

Cilj je oslobađanje učesnika od straha od javnog nastupa, razvijanje veštine improvizacije i kreiranje različitih načina za izvođenje scena.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Trajanje aktivnosti: 20 minuta.

Naziv aktivnosti: Diskusija o mogućnostima postavke stvorenog materijala na scenu.

Opis aktivnosti: Kako su u prethodnim radionicama učesnici zajedno sa koordinatorima stvarali scene i likove, vežbe na ovoj radionici imaju zadatak da prošire mogućnosti za kreiranje predstave. Učesnici su u više navrata improvizovali različite situacije i važno je

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

pohvaliti napredak u scenskom izrazu kod učesnika. Takođe, vrlo je važno prodiskutovati koje su tehnike potrebne za improvizaciju, kao i gde sve možemo koristiti te tehnike i sposobnost improvizacije van scene.

Cilj diskusije o javnom nastupu i improvizacijama u svakodnevnom životu jeste verbalizovati načine kako da se nosimo sa tremom i kako da improvizujemo u neočekivanim situacijama.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu. Planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Kreiranje redosleda scena i izvedbenog teksta

Dramaturške zadatke koordinator obavlja između radionica kako bi pripremio scene za rad na narednim radionicama. Takođe, zajedno sa učesnicima koordinator radi na kreiranju izvedbenog teksta, na njegovoj formi i scenosledu. Ukoliko su učesnici motivisani mogu između radionica imati zadatke kako bi pomogli pri uklapanju tekstova u izvedbenu formu. Ukoliko se kao osnova koristi tekst drame, ili je već unapred pripremljen ili pisan za radionice, nove scene se upoređuju sa izabranim delom ili se nadovezuju na već postojeće scene. Scene mogu biti komentarisane, igrane ponovo na drugačiji način ili se može osmisliti nov način, a sve u cilju aktuelizovanja teksta i izražavanja stava učesnika (mladih). Ukoliko grupa odluči da nove scene ne budu deo izvedbenog teksta, one svakako imaju svoju svrhu u procesu prilikom analiziranja postojećeg teksta i aktuelizovanja tema koje se obrađuju kroz predstavu. U narednom tekstu nalazi se plan nekoliko radionica koje se odnose na kreiranje redosleda scena i izvedbenog teksta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Plan radionice 13

Tema radionice: Kreiranje redosleda scena i izvedbenog teksta.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Zajedničko stvaranje izvedbenog teksta.

Specifični ciljevi:

- ravnopravno učestvovanje učesnika.

Moguće poteškoće:

- sumnja učesnika u stvoreni sadržaj.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?“ i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje.

Opis aktivnosti: Učesnici biraju jednu od vežbi za zagrevane koja je bila na prethodnim radionicama i vode zagrevanje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Predstavljanje ideje za finalni tekst plenarno.

Opis aktivnosti: Koordinator radi na materijalima koji su proizvod prethodnih radionica i sa dramaturgom i učesnicima, ukoliko su raspoloženi za dodatni rad, kreira naslove za scene po temama i oblastima koje su izabrane u radu do sada. Naslovi i scene se uklapaju u izvedbeni tekst. Koordinator prvo predstavlja celine, naslove u okviru izvedbenog teksta, a onda se pristupa i samom čitanju i analizi teksta koji je nastao.

Ideja je da se kroz predstavljanje izvedbenog teksta, poveže proteklo istraživanje,

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

učenje i lične priče tokom trajanja radionica. Nakon prezentacije scena, odnosno pojedinih celina sledi diskusija o segmentima koji se nalaze u predstavi. Ova aktivnost takođe služi i da se napravi retrospektiva razvoja grupe u delu građenja predstave, kao i da se evaluiira postignuto – šta su bili ciljevi, a šta je grupa od tih ciljeva ispunila.

Potrebni materijal: Projektor, platno, lap top, tabla sa listovima, listovi sa očekivanjima, materijali sa prethodnih radionica.

Trajanje aktivnosti: 30 minuta.

Naziv aktivnosti: Prvo čitanje teksta.

Opis aktivnosti: Kako je grupi predstavljena ideja za finalni tekst, kroz koji se prolazi evaluacija svih radionica do sada, pristupa se čitanju teksta koji je podložan daljim promenama. Važno je podsetiti grupu da je ona upravo autor teksta koji će čitati, a da koordinatori iznose predlog za uobličavanje scena u jednu celinu.

Potrebni materijal: Tekst, olovke za eventualna korigovanja.

Trajanje aktivnosti: 45 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba opuštanja za kraj.

Opis aktivnosti: Tokom rada preporučljivo je zapisivati vežbe koje su rađene u toku procesa. Pred sam kraj radionice, učesnici se dogovaraju i biraju vežbu koju će raditi za kraj radionice kako bi se opustili od zahtevnog rada. Riznica vežbi sa radionica može učesnicima biti korisna i nakon procesa ukoliko žele da nastave da se bave sličnim radom.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu. Planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Plan radionice 14

Koordinatori radionica predstavljaju dramaturški posao koji je urađen i podsećaju grupu da ga je ona uradila kroz prethodne radionice. Važan deo ove faze radioničarskog rada jeste predstavljanje „kako bi mogla da izgleda predstava” na osnovu spojenog teksta. Važno je postaviti početnu ideju koja će se nadograđivati kroz izvedbu, a učesnici bivaju motivisani za dalji rad time što vide da je postavka zajedničkog teksta moguća i koje još korake treba preduzeti do njegove finalizacije.

Tema radionice: Kreiranje redosleda scena i izvedbenog teksta.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Zajedničko stvaranje izvedbenog teksta.

Specifični ciljevi:

- ravnopravno učestvovanje učesnika.

Moguće poteškoće:

- sumnja učesnika u stvoreni sadržaj.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?” i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolica.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje.

Opis aktivnosti: Učesnici biraju jednu od vežbi za zagrevanje koja je bila na prethodnim radionicama i vode zagrevanje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Predstavljanje scenosleda sa opisima i razvijanje ideja za postavku predstave.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Opis aktivnosti: Na osnovu predloga učesnika na prethodnim radionicama, koordinari radionica opisuju „kako bi mogla da izgleda predstava” na osnovu stvorenog teksta. Koordinator izlažu početnu ideju koja će se nadograđivati od strane cele grupe, a učesnici bivaju motivisani da daju nove predloge za buduću postavku predstave.

Potrebni materijal: Tekstovi, tabla sa listovima, opis scenosleda.

Trajanje aktivnosti: 30 minuta.

Naziv aktivnosti: Raspoređivanje unutar teksta po scenama.

Opis aktivnosti: Učesnici raspoređuju tekstove unutar scene i obeležavaju delove tako što će se podeliti po likovima koje igraju ili ako to nije glavna odrednica, prave redosled izgovaranja sadržaja iz teksta. Radi lakšeg pamćenja redosled se određuje po brojevima, pa se učesnici dogovaraju o nizu i pamte posle koga govore određeni sadržaj. Na taj način se u tekstu obeležava ime učesnika i vezuje se za neki broj u nizu, kako bi učesnici lakše rasporedili i naučili tekst koji iznose. Takođe učesnici prepoznaju svoje autorstvo, pa mogu da odluče da li žele da izgovore taj deo teksta ili žele da drugi učesnici izgovaraju te rečenice.

Potrebni materijal: Tekst.

Trajanje aktivnosti: 45 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba opuštanja za kraj.

Opis aktivnosti: Tokom rada preporučljivo je zapisivati vežbe koje su rađene u toku procesa. Pred sam kraj radionice, učesnici se dogovaraju i biraju vežbu koju će raditi za kraj radionice kako bi se opustili od zahtevnog rada. Riznica vežbi sa radionice može učesnicima biti korisna i nakon procesa ukoliko žele da nastave da se bave sličnim radom.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Postavljanje izvedbenog teksta u prostor

Tek nakon prezentacije teksta grupa ima osećaj da zaista stvara predstavu, iako je stvara od samog početka radionica, uz vođenje od strane koordinatora radionica. Kako je grupa u fazi zrelosti, učesnici preuzimaju dodatne zadatke jer ih sam stvoreni sadržaj poziva na odgovornost. Ponekad se dešava da stvorenom sadržaju pristupaju kao da nisu oni sami autori, pa tek tokom igranja predstave postanu svesni da su te rečenice rezultat njihovog kreativnog procesa. Ukoliko se radi i o unapred pripremljenom tekstu ili kombinaciji pripremljenog i stvorenog tokom procesa, učesnici mogu postavljati scene i predlagati načine za kreiranje tih scena. U narednom testu opisan je plan nekoliko radionica koje se upravo odnose na postavljanje izvedbenog teksta na scenu (ili naravno, u neki drugi prostor).

Plan radionice 15

Tema radionice: Postavljanje izvedbenog teksta u prostor.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Zajedničko stvaranje predstave.

Specifični ciljevi:

- ravnopravno učestvovanje učesnika.

Moguće poteškoće:

- sumnja učesnika u stvoreni sadržaj i motivacija.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?” i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolica.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Zagrevanje.

Opis aktivnosti: Učesnici biraju jednu od vežbi za zagrevanje koja je bila na prethodnim radionicama i vode zagrevanje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Vraćanje na vežbe improvizacija u pokretu.

Opis aktivnosti: Kako bi se pripremili za postavljanje teksta na scenu, podsećamo se na jednu ili više vežbi koje su služile za opuštanje na sceni u kojima se budi kreativnost za rad.

Grupa može da izabere jednu od vežbi, ili više. Na primer:

- a) Vežbe „belo lice”, „šta to radiš” i „priprema - pozor - ptičica” rađene na **četvrtoj** radionici.
- b) Vežba slike „zaleđenih likova i kreiranje scena” rađena na **sedmoj** radionici.
- c) Vežbe „stop/zamena” i „naslov iz novina” rađene na **desetoj** radionici.
- d) Vežba improvizacije „porodični portret” rađene na **jedanaestoj** radionici.

Potrebni materijal: Prazan prostor - scena.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Zajednička režija.

Opis aktivnosti: Zajedničko stvaranje predstave nastavlja se postavkom izvedbenog teksta u prostor. Učesnici mogu imati predloge na koji način da se scene igraju, a mogu i prepustiti koordinatorima radionica. Ukoliko se grupa osloni na koordinate, važno je i dalje uključivati učesnike u odlučivanja, ostaviti prostora za predloge i dati vremena za podelu utisaka o nekoj sceni. Ukoliko se scene rade po parovima ili grupama, ostali učesnici koji nisu na sceni aktivno posmatraju scene i učestvuju sa predlozima za njihovu realizaciju u prostoru. Ukoliko je cela grupa na sceni prilikom rada, koordinator radionice nakon svake scene diskutuje sa učesnicima. Nakon svake postavke potrebno je prodiskutovati sa učesnicima o novim predlozima za implementiranje u svakoj sceni. Koordinator može zadati grupi da improvizuju neku scenu, tako što će pre toga sa njima definisati likove, odnose i situaciju. Prilikom zajedničke režije, korisno je podsetiti se na pitanja koja smo koristili prilikom artikulisanja teksta i analize scena na trećoj i petoj radionici, a koja i sada mogu pomoći u radu: *Ko? Gde? Kada? Šta? Zašto? Kako?* itd.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Potrebni materijal: Prazan prostor - scena.

Trajanje aktivnosti: 60 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba opuštanja za kraj.

Opis aktivnosti: Tokom rada preporučljivo je zapisivati vežbe koje su rađene u toku procesa. Pred sam kraj radionice, učesnici se dogovaraju i biraju vežbu koju će raditi za kraj radionice kako bi se opustili od zahtevnog rada. Riznica vežbi sa radionica može učesnicima biti korisna i nakon procesa ukoliko žele da nastave da se bave sličnim radom.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu i planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Plan radionice 16

Na narednoj radionici nastavlja se sa zajedničkim radom na postavljanju izvedbenog teksta u prostor i kreiranju predstave. Učesnici pokušavaju da zajedno sa koordinatorom radionice postave predstavu tako što pamte tekstove, kretnju po prostoru, odnose, situacije na sceni i isprobavaju različite načine za igru.

Tema radionice: Postavljanje izvedbenog teksta u prostor.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Zajedničko stvaranje predstave.

Specifični ciljevi:

- ravnopravno učestvovanje učesnika.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Moguće poteškoće:

- sumnja učesnika u stvoreni sadržaj i motivacija.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?” i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje.

Opis aktivnosti: Učesnici biraju jednu od vežbi za zagrevanje koja je bila na prethodnim radionicama i vode zagrevanje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Vraćanje na vežbu improvizacija „Žanrovi”.

Opis aktivnosti: Improvizovanje scena na različite načine radi uvodnog opuštanja i pripreme za uvežbavanje pojedinačnih scena. Učesnici bivaju motivisani da scene isprobavaju na najrazličitije načine kako bi otkrivali različite mogućnosti igre u okviru jedne scene. Vežba je rađena na dvanaestoj radionici, u kojoj stoji njen detaljan opis.

Potrebni materijal: Prazan prostor - scena.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Zajednička režija - pojedinačno uvežbavanje scena.

Opis aktivnosti: Kao prilikom aktivnosti „zajednička režija” na prethodnoj radionici, učesnici uvežbavaju pojedinačne scene iz predstave. Učesnici koji posmatraju scene, daju povratnu informaciju kako bi scene mogle biti dalje uobličene, a ukoliko su svi na sceni, koordinator radionica daje vremena nakon igranja za povratnu informaciju od strane cele grupe. Scene se ponavljaju više puta, sa dodatnim zadacima između ponavljanja. Važno je da koordinator ohrabri učesnike u toku rada koji može biti vrlo intenzivan i da proceni mogućnosti pojedinaca i grupe.

Potrebni materijal: Prazan prostor.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Trajanje aktivnosti: 60 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba opuštanja za kraj.

Opis aktivnosti: Tokom rada preporučljivo je zapisivati vežbe koje su rađene u toku procesa. Pred sam kraj radionice, učesnici se dogovaraju i biraju vežbu koju će raditi za kraj radionice kako bi se opustili od zahtevnog rada.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu. Planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Obogaćivanje dodatnim elementima i uvežbavanje

Kako učesnici uvežbavaju kreirane scene, predstava dobija svoju celinu, odnosno ono što čini „kostur” predstave. U okviru te postavke glumački izrazi se mogu menjati, kao i načini izvođenja, ali sama postavka daje putokaz celoj grupi u kojem će se pravcu razvijati sama predstava. Obogaćivanje dodatnim elementima je takođe vrlo važno, a u tom delu učesnici mogu biti vrlo kreativni u osmišljavanju scenografskih delova, kostima, muzike i svega što čini predstavu. Važno je da se prilikom obogaćivanja upotrebljavaju elementi koji će podržati glumačku igru. Cilj ovih aktivnosti nije da se stvore samo atraktivni dodaci predstavi, već da se kolektivno stvaranje nastavlja i u ovom polju, u kom učesnici kreiraju elemente koji će zajedno sa igrom glumaca pričati priču.

Treba napomenuti i da prilikom kreiranja dodatnih elemenata, postoji mogućnost da pojedini učesnici preuzmu dodatnu odgovornost za neki element i da imaju veću želju za tim kreiranjem nego za izvođenjem na sceni. Na primer, ukoliko stvaraju zvuk za predstavu, svetlo, video, scenografiju, fotografije... itd. Učesnici mogu predložiti i da uključe u grupu nekoga od vršnjaka koga poznaju, ko dobro vlada nekim elementom i ko im može pomoći.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Ovakve predloge treba ohrabriti, jer biti deo grupe ne znači samo biti na sceni. U narednom tekstu nalazi se opisani plan radionica koje odgovaraju na postavljene zadatke nadogradnje dodatnih elemenata u scenama i uvežbavanje same predstave.

Plan radionice 17

Tema radionice: Obogaćivanje dodatnim elementima i uvežbavanje.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Zajedničko stvaranje predstave.

Specifični ciljevi:

- preuzimanje odgovornosti i zadataka od strane grupe.

Moguće poteškoće:

- tenzija prilikom rada.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?” i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje.

Opis aktivnosti: Učesnici biraju jednu od vežbi za zagrevane koja je bila na prethodnim radionicama i vode zagrevanje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Obogaćivanje svake pojedinačne scene.

Opis aktivnosti: Učesnici između radionica mogu grupi i koordinatorima da šalju predloge i da komuniciraju pre sledeće radionice. Za svaku pojedinačnu scenu mogu se dodavati elementi koji čine predstavu zajedno sa glumcima. Učesnici isprobavaju elemente za pojedinačne scene i prave „prelaze između scena”, koji mogu biti muzički, svetlosni i sl. a

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

mogu biti i posebne male etide novih scena.

Potrebni materijal: Prostor.

Trajanje aktivnosti: 25 minuta.

Naziv aktivnosti: Zajednički prolazak svih scena - celina predstave.

Opis aktivnosti: Nakon što su uvežbavali pojedinačne scene, dodavali elemente i pravili prelaze, učesnici sklapaju celinu i pokušavaju da prođu celu predstavu bez prekida. Nakon odigrane cele predstave učesnici daju međusobno povratne informacije na odigrane scene, daju predloge o napretku i prave plan za naredna uvežbavanja.

Potrebni materijal: Svi elementi predstave.

Trajanje aktivnosti: 45 minuta.

Naziv aktivnosti: Diskusija i povratne informacije koordinatora radionice.

Opis aktivnosti: Razvijanje pojedinačnih scena kao i sklapanje celine može biti izazovno za pojedine učesnike i grupu u celini. Razvija se individualna odgovornost za zadatke koje svaki učesnik ima u predstavi. Pojedinci osećaju odgovornost prema celoj grupi, a koordinator ima zadatak da ohrabri dalji rad i da podseti grupu na sve što je stvoreno na prethodnim radionicama. Koordinator daju i povratne informacije o igri i predloge za napredak grupi i pojedincima. Način na koji se izgovara neka replika, čujnost govora, emocija, slušanje partnera i podseća na vežbe koje su rađene tokom radionica kako bi se grupa podsetila i osvestila veštine koje je razvijala tokom procesa.

Potrebni materijal: Stolice ili prazan prostor ukoliko se sedi na podu scene.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba opuštanja za kraj.

Opis aktivnosti: Tokom rada preporučljivo je zapisivati vežbe koje su rađene u toku procesa. Pred sam kraj radionice, učesnici se dogovaraju i biraju vežbu koju će raditi za kraj radionice kako bi se opustili od zahtevnog rada. Riznica vežbi sa radionica može učesnicima biti korisna i nakon procesa ukoliko žele da nastave da se bave sličnim radom.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 5 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu. Planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Plan radionice 18

Na sledećoj radionici grupa nastavlja sa daljim razvijanjem predstave. Već na radionicu učesnici dolaze sa jasnim zadacima koje treba da savladaju, postavljaju sebi zadatke na sceni i uvežbavaju postavljene scene. Svaki od elemenata predstave predstavlja dodatno zaduženje za učesnike. Dok sa jedne strane brinu o dodatnim zaduženjima, sa druge ostavljaju manje vremena za strah od publike i izvođenja predstave. Odgovornost prema grupi svakog pojedinca motiviše da uvežba sve zadatke koje ima u predstavi. U ovom periodu je jako važno da učesnici u okviru grupe pruže međusobnu podršku, a koordinator radionice ima zadatak da ih motiviše na to. Ako je grupa adekvatno prošla sve faze razvoja grupe, ovi zadaci će im biti izazov, ali ne i nepremostiva prepreka. Ako se desilo da nisu svi zadaci u okviru faza razvoja grupe ispunjeni, a što se u praksi često dešava, može doći do različitih problema, konflikata, povlačenja učesnika i sl. U tom slučaju je neophodno odvojiti dovoljno vremena da se na te zadatke odgovori naknadno, uvodeći nove vežbe za izgradnju grupe, rešavanju konflikata, vežbe samopouzdanja... i sl. Kako se približavamo kraju procesa, sami koordinatori često budu usmereni na sam produkt, a to je predstava i kako završiti predstavu, a manje na potrebe mladih unutar grupe. Zato je važno uložiti vreme kako bi se rešile poteškoće koje su se javile, i kako bi se svi mladi unutar grupe osećali dobro, spremni da izvedu svoju predstavu pred javnošću.

Tema radionice: Obogaćivanje dodatnim elementima i uvežbavanje.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Stvaranje predstave.

Specifični ciljevi:

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

- preuzimanje odgovornosti i zadataka od strane grupe.

Moguće poteškoće:

- tenzija prilikom rada.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?“ i razgovor o prošloj radionici.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje.

Opis aktivnosti: Učesnici biraju jednu od vežbi za zagrevanje koja je bila na prethodnim radionicama i vode zagrevanje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Grupa pravi plan rada.

Opis aktivnosti: Učesnici se pripremaju za izvođenje predstave. Probaju se pojedinačni elementi i scene ukoliko je potrebno, dogovara se početno stanje za predstavu, proveravaju se svi elementi koji čine predstavu i glumci se pozicioniraju za početak izvođenja.

Potrebni materijal: Svi elementi predstave.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Prolazak svih scena - uvežbavanje predstave kao celine.

Opis aktivnosti: Grupa uvežbava celu predstavu, ili ako su se ranije tako dogovorili pojedine delove predstave za koje smatraju da je potrebno više vežbe.

Potrebni materijal: Elementi predstave.

Trajanje aktivnosti: 45 minuta.

Naziv aktivnosti: Uvežbavanje pojedinih delova predstave.

Opis aktivnosti: Nakon prolaska cele predstave grupa odlučuje koje scene dodatno uvežbava

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

ili uvežbava međuscene zajedno sa svim elementima koji čine predstavu.

Potrebni materijal: Svi elementi predstave.

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba opuštanja za kraj.

Opis aktivnosti: Tokom rada preporučljivo je zapisivati vežbe koje su rađene u toku procesa. Pred sam kraj radionice, učesnici se dogovaraju i biraju vežbu koju će raditi za kraj radionice kako bi se opustili od zahtevnog rada. Riznica vežbi sa radionica može učesnicima biti korisna i nakon procesa ukoliko žele da nastave da se bave sličnim radom.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu. Planovi za dalje.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Izvođenje predstave

Kraj radionica obeležen je činjenicom da grupa ulazi u završnu fazu i priprema se za samo izvođenje predstave. Ovo je period kada se kod pojedinaca može pojavljivati strah od nastupa jer se uskoro očekuje igranje pred publikom. Važno je da koordinatori prepoznaju ovakve pojave, pruže podršku pojedincima i grupi, ali i da sami ne budu uznemireni, već da svojim primerom budu oslonac mladima. Osim što su akteri predstave, učesnici mogu preuzimati i zadatke vezane za organizaciju predstojećeg događaja, premijere predstave. Osim što učesnici imaju različite veštine, koje mogu upotrebiti i za organizaciju predstave, a učestvovanje u zadacima van scene može pomoći izvođačima u prevazilaženju briga oko samog izvođenja, time što će im fokus biti i dalje u predstavi, ali na novi način. U narednom tekstu opisan je plan završnih radionica, priprema premijere i sama premijera predstave.

Plan radionice 19

Tema radionice: Izvođenje predstave.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Stvaranje predstave i predstavljanje tima.

Specifični ciljevi:

- razviti osećaj sigurnosti i poverenja u grupi.

Moguće poteškoće:

- nesigurnost i nedovoljno samopouzdanja.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?“ i razgovor o predstojećoj izvedbi.

Potrebni materijal: Stolica.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje.

Opis aktivnosti: Učesnici biraju jednu od vežbi za zagrevanje koja je bila na prethodnim radionicama. Preporučljivo je da to budu vežbe koje će opustiti grupu.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Dogovor sa grupom i motivacija.

Opis aktivnosti: U grupi razgovaramo o prethodnim radionicama. Važno je da koordinator radionica ohrabri grupu u trenucima kada pojedinci iz straha od premijere mogu da posumnjaju u vrednost i značaj stvorenog sadržaja. Važno je podsetiti grupu da je važno da sebe nagrade za rad koji su uložili na prethodnom procesu i da ispune očekivanja prema samom sebi i da je to važnije nego ocenjivanje predstave od strane publike.

Koordinator u ovoj fazi uvodi pojam radne premijere. Odlučuju da li će nakon radionica imati radnu premijeru, odnosno još jednu probu uz prisustvo publike. Na radnu

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

premijeru dolazi publika koja zna da je predstava još uvek u fazi pripreme, ali je grupa spremna za prvo izvođenje. Prve reakcije mogu biti značajno ohrabrenje za grupu a mogu biti korisne za samu predstavu ukoliko publika ima konstruktivne savete.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Prolazak svih scena - uvežbavanje predstave kao celine.

Opis aktivnosti: Grupa uvežbava celu predstavu. Nakon igranja učesnici individualno daju povratnu reakciju na igranje i daju predloge za napredak u igri cele grupe.

Potrebni materijal: Elementi predstave.

Trajanje aktivnosti: 60 minuta.

Naziv aktivnosti: Organizacija događaja, aktivnost mladih.

Opis aktivnosti: Mladi će voditi sastanak u kom se dogovaraju oko raspodele i zaduženja vezanih za javni događaj. Cilj aktivnosti je da mladi učestvuju i u organizaciji svog događaja (premijere) kao grupa.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Vežba opuštanja za kraj.

Opis aktivnosti: Pred sam kraj radionice, učesnici se dogovaraju i biraju vežbu koju će raditi za kraj radionice kako bi se opustili od zahtevnog rada. Riznica vežbi sa radionica može učesnicima biti korisna i nakon procesa ukoliko žele da nastave da se bave sličnim radom.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 5 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje.

Opis aktivnosti: Razgovor o proteklom danu, planovi dogovor o predstojećoj izvedbi.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 15 minuta.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

*Pauza u dogovoru sa grupom.

Plan radionice 20

Poslednja radionica trebalo bi ujedno da sadrži i izvođenje predstave od strane učesnika. U kojoj formi – kroz premijeru javnosti, zajednici, školi, grupi prijatelja i sl. grupa mladih se dogovara na prethodnoj radionici. Predstava može da sadrži i diskusiju o njenom nastajanju, društvenim i ličnim temama pokrenutim tokom samog kreativnog i radioničarskog procesa, predstavljanje mladih i sl., a može da podrazumeva i tribinu na određenu temu predstave ili radionicu za ostale učesnike (publiku) koja će se odvijati nakon premijere.

Tema radionice: Izvođenje predstave.

Vremenski interval: 120 minuta.

Cilj radionice: Izvođenje predstave i predstavljanje autorskog tima.

Specifični ciljevi:

- razviti osećaj sigurnosti i poverenja u grupi,
- razvijanje timskog duha pred javno izvođenje.

Moguće poteškoće:

- nesigurnost i nedovoljno samopouzdanja članova grupe.

Naziv aktivnosti: Otvaranje dana, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Pitanje svakog učesnika „kako si?“ i razgovor o predstojećoj premijeri.

Potrebni materijal: Stolice.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zagrevanje i priprema za izvođenje.

Opis aktivnosti: Učesnici biraju jednu od vežbi za zagrevanje koja je bila na prethodnim radionicama i pripremaju se za izvođenje predstave.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Izvođenje predstave.

Opis aktivnosti: Grupa izvodi celu predstavu. Ovo može biti poslednja proba pred izvođenje pred publikom, bilo da se grupa dogovorila da je sledeći događaj radna premijera ili je već spremna za premijerno igranje. Može biti izvođenje predstave pred drugima (publikom) uz različite forme diskusije nakon izvedene predstave.

Potrebni materijal: Elementi predstave.

Trajanje aktivnosti: 60 minuta.

Naziv aktivnosti: Diskusija o izvođenju.

Opis aktivnosti: Nakon igranja učesnici individualno daju povratnu informaciju na igranje i daju predloge za napredak u igri cele grupe. Razgovara se o diskusiji sa publikom, radionici, tribini, i sl. i temama koje su tamo pokrenute. Važno je da koordinator radionice čuje svakog pojedinca u ovom periodu koji je vrlo osetljiv zbog nadolazećeg igranja pred širom publikom.

Potrebni materijal: Elementi predstave.

Trajanje aktivnosti: 10 minuta.

Naziv aktivnosti: Zatvaranje radionica, grupna aktivnost.

Opis aktivnosti: Koordinator radionica će svakom učesniku dati povratnu informaciju na celokupni rad u toku procesa. Ideja je da učesnici dobiju pozitivne informacije u vezi sebe, svog postignuća, vrednosti i uloge u grupi, kao i da im se da podstrek i motivacija za dalje, kako u predstavi, tako i u životu.

Ova aktivnost podrazumeva i finalni „krug zatvaranja” od strane učesnika.

Potrebni materijal: /

Trajanje aktivnosti: 30 minuta.

*Pauza u dogovoru sa grupom.

(Radna) premijera

Radna premijera se pokazala kao dobar primer posebno kada grupa ima članove kojima će to izvođenje biti prvo iskustvo na sceni pred publikom. Publika na radnoj premijeri može biti i lična podrška pojedincima i grupi, koji u ovom trenutku osećaju napetost jer će uskoro njihov rad biti izložen javnosti. Nakon izvođenja sa publikom se može razgovarati o predstavi, a povratna informacija može doprineti poboljšanju same predstave pred premijeru. Radna premijera predstavlja posebno izvođenje pred publikom, u okviru pripreme i poslednjih proba.

Premijera i tribina na temu iz predstave

Kako predstave bivaju kreiranje na osnovu tema koju biraju učesnici, one mogu biti i društveno važne, pa je preporučljivo nakon izvođenja organizovati i tribinu koja se nadovezuje na predstavu. Na tribini mogu učestvovati različiti stručnjaci iz neke oblasti, a naravno veliki je značaj da u diskusiju budu uključeni učesnici procesa i publika. Nakon premijere i tribine, važno je da grupa još jednom podeli utiske zajedno sa koordinatorima i tako zatvori celokupni rad na predstavi. Kako je već napomenuto, u zavisnosti od forme izvedbe, raspoloženja grupe i teme predstave, moguće je organizovanje radionica od strane mladih koje bi uključile publiku u diskusiju na određene teme obuhvaćene predstavom, razgovor o samom radioničarskom radu i slično.

Trajanje predstave

Prikazani rad može za ishod imati najrazličitije predstave i naravno najrazličitije trajanje tih predstava. Preporučljivo je da se koordinatori radionica, a i grupa ne opterećuju trajanjem same predstave. Predstavu pravi grupa i pravi se i za samu grupu i za publiku, pa je važniji sadržaj koji se stvori u procesu, od samog trajanja. Koordinatori radionica imaju zadatak da procene mogućnosti grupe, te da se kreira predstava u formi i trajanju koja će prijati grupi za izvođenje. Vreme koje je stavljeno u opise radionica je okvirno vreme predstava koje su stvorene u sličnim procesima.

Odnos procesa i produkta

Iako je u ovakvom radu fokus stavljen na proces, ne treba zaboraviti važnost završnog događaja, odnosno predstave (premijere) koja predstavlja završetak procesa radioničarskog rada sa učesnicima. Produkt je važan za pojedince i grupu kao i svi ostali elementi u procesu. Proces se ne završava kada i predstava, važno je ostaviti prostora nakon predstave za završne utiske i za povratne informacije koordinatora radionica i pojedinaca iz grupe.

Nastavak

Ukoliko predstava nastavlja da se igra, ona ne predstavlja nastavak procesa već se grupa transformiše u novi proces sa novim zaduženjima koja se odnose, pre svega, na organizaciju, logistiku i igranje predstava. Učesnici preuzimaju inicijativu za dalje aktivnosti, a koordinator radionice ostaje kao adekvatna podrška za dalje. Važno je da koordinator radionica pomogne oko nastavka igranja predstave, ali i da na vreme omogući prostor učesnicima za preuzimanje novih odgovornosti.

Prethodno iskustvo u radu sa mladima je pokazalo da nakon ovakvog radioničarskog rada, grupa ili deo grupe neretko otpočne rad na nekoj novoj predstavi samostalno. Ovakve aktivnosti predstavljaju možda i najveći uspeh za koordinate radionica, jer su ohrabрили pojedince i grupu da deluju sami i dali im alate za pravljenje predstave koje će slobodno koristiti i prilagoditi novim procesima.

Zaključak

Ovaj tekst, uz opis radionica, predstavlja primer jednog rada sa mladima, sa ciljem da pozorišnim stvaraocima bude motivacija za neke buduće slične procese. Opisane radionice se mogu koristiti kao celine ili se prilagođavati drugim procesima. Iskustvo autora teksta je predočeno sa željom da se mladima omogući prilika da stvaraju sadržaj za predstavu u kojoj učestvuju i kao kreatori i izvođači. Ovakav rad može da podrži njihov lični rast i razvoj, ali i kreativno promišljanje. Ideja je da se kod mladih putem kolektivnog stvaralaštva podstiču veštine javnog nastupa, artikulisanja stavova, verbalizovanja svojih osećanja, zauzimanja različitih perspektiva, otvaranja društvenog dijaloga i kreativnog rešavanje problema. Stav autora teksta jeste da je predstavljanje jednog rada (proces) uvek i prostor za učenje na svojim greškama i izazov za neki naredni proces rada. Kako će i autor ovog rada nastaviti da uči kroz naredne procese, tako se nada da će i drugim stvaraocima ovaj rad pomoći da razvijaju svoje kurikulume (i radionice) i da će im pružiti isto zadovoljstvo koje je autor, kao koordinator radionica, imao tokom rada sa grupama mladih. Kako su opisani procesi sprovedeni u manjim sredinama, osnovna ideja vodilja autora bila je želja da mladi iz malih sredina ne budu diskriminirani jer odrastaju bez pozorišta, i korak dalje – da im omogući da u pozorištu i učestvuju.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Dodatak

Izvedbeni tekst

KO JE MENI ANTIGONA?

Učesnici radionica i autori tekstova: Tina Simić, Katarina Tomić, Vladimir Dinić, Petar Đorđević, Katarina Milosavljević, Đorđe Lukić, Anđela Đorđević, Andrea Kostić, Tijana Topalović, Nikolina Petković, Milica Radulović, Milica Stojanović, Milica Perić, Miloš Milosavljević, Strahinja Vasić, Anđela Miladinović, Vanja Najdanović, Milica Dimitrijević, Dimitrije Antić, Milica Randelović, Natalija Mihajlović, i starija ekipa Ops-a.

Dramatizacija: Divna Stojanov, Isidora Vlček i Uroš Mladenović

Saradnici: Stefan Ostojić, Petar Spasić i Ognjen Delčev

Predstavu izvode: Milica Radulović, Andrea Kostić, Milica Randelović i Vanja Najdanović

Omladinska pozorišna scena Paraćin

Ustanova kulture Čuprija

Teleport teatar

Akademija umetnosti Novi Sad

Paraćin, Čuprija i Novi Sad, 2020

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

/rekvizita - krep trake i drama Antigona/

Prva scena: Kako se sećam Antigone? (Čitaju se izjave u ime svih učesnika)

Marko se iz Antigone seća da postoji neki tragični zid.

Katarina se iz Antigone seća da je ljubav ispravna odluka i da je vredna žrtvovanja.

Petar se seća da se ne seća ničega.

Tina se iz Antigone seća da ima mnogo incesta.

*Vanja se seća je u prvoj godini na odgovaranju izvukla prvu scenu, a samo to je i znala... i dobila je
pet!*

Vladimir se seća da se tu ne zna ko je koga.

Dimitirje se iz Antigone se seća da je to tema na pismenom zadatku. Dobio je 5.

Anđela se seća da je na kraju Kreont ostao sam.

Nikolina pamti borbenost Antigone.

Milica se iz Antigone seća da je neko nekog ubio.

Dorđe se seća da ima dosta umiranja.

Andrea se iz Antigone seća one čuvene replike: „Za ljubav, ne za mržnju, ja sam rođena”.

Milica se seća... Da je Antigonu rodila baba... Što znači da joj je Kreont deda, ujak i svekar... Što znači da joj je Hemon, verenik, drugo ili treće koleno... Što i nije tako strašno...

Milica se seća se da je Antigona želela da ispoštuje i sahrani oba brata.

Natalija se seća da je Antigonu imala na pismenom.

Miloš se seća da je slušao Atheist rap dok je čitao Antigonu.

Milica se seća se da je Antigona ustvari jako usamljena.

Milica se seća da nije pročitala.

*Katarina se seća da je Antigona rekla nešto u fazonu da je rođena za ljubav a ne za mržnju pošto je
to bilo na testu.*

Tijana se seća da je Antigonina majka , ustvari njena baka.

Strahinja se seća da su spavali noću.

Anđela se seća one rečenice: „Za ljubav, ne za mržnju ja sam stvorena!”.

Ko je meni Antigonu? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Druga scena: Predistorija / Eteokle - Polinik/ Antigonu - Ismena

PREDISTORIJA

NARATOR 1

Da vidimo prvo ko je stvarno bila Antigonu. Znamo da je ona antička heroina. Tako ju je Sofokle opisao u svojoj drami. Ali pre nego što je Sofokle zapisao mit o Antigoni, dogodila se priča o Edipu.

NARATOR 2

Još dok nije bio rođen, na Edipa je bačena kletva da će ubiti svog oca i oženiti svoju majku i sa njom imati decu. /*zbunjeno*/ Ili mu to onda dođu polu-braća i sestre... Čim je to saznao, Edip je uradio sve da pobjegne od svojih roditelja. Međutim, na kraju se proročanstvo ostvarilo, a da on u tom trenutku toga naravno nije bio ni svestan.

NARATOR 1

Pa da je bio svestan, to bi bilo jako čudno. I pošto je oženio svoju majku, mi danas imamo termin „Edipov kompleks” koji se kaže za momka koji je /*pomalo zgađeno*/ baš preterano vezan za svoju mamu.

NARATOR 2

Nego, da se vratimo na mit. Edip je imao dva sina i dve kćerke. Ja sam zapamtila **Antigonino** ime jer je ona stalno nešto **anti**, protiv nečega, uvek se buni. A Ismena zvuči kao izmena. Kao promena. Pošto ona stvarno želi da se odnosi u porodici izmene i da se Antigonu i njen ujak Kreont pomire. A ova dva sina ne mogu da zapamtim kako su se zvali.

NARATOR 1

Eteokle i Polinik i upravo sa njima počinje drama.

Kako je sve započelo. Kada su braća Polinik i Eteokle odrasli, složili su se da naizmenično vladaju Tebom. Prvo je vladao Eteokle iako je bio mlađi.

NARATOR 2

Kad se završila godina njegove vladavine, nije želeo da se odrekne svog prestola i proterao je Polinika iz Tebe.

ETEOKLE - POLINIK

NARATOR 1

Da odigramo prvo bunar, papir, makaze – ko izgubi – Polinik.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

ETEOKLE (pobedio u igri)

Marš iz Tebe, Poliniče!

(Naratori povlače liniju krep trakom između njih dvojice)

POLINIK

Što učini ova sudba kleta,
pred vrata dvorska stadoh
ja da svoju zemlju gledam.
Osvetu svom bratu, više no išta
želim i spremam, da ga nikad
za života ni vesela ni tužna vest
ne dočeka spremna.

NARATOR 1

Šta pričaš ti? Pa mi nismo u antici! Uozbilji se!

POLINIK

Napao me antički stih skoz, izvini. */nakašlje se/* Eteokle, moj brate mili, vratiću se u Tebu kad tad i osvetiću ti se za ovo. Možda te je poslužila sreća kad smo igrali bunar papri makaze, ali u sledećoj igri, nema šanse da pobediš.

ETEOKLE

To ćemo tek da vidimo! Ko želi da bude moja vojska? Ja sam lepo pitao Polinika još pre par godina da li je u redu da ja prvi vladam. Nije se bunio. Jeo je smokve, sedeo u hladu i flertovao sa najlepšim Antinjaknama i Tebankma. A sad odjednom hoće vlast. Je l' su ti nestale smokve pa si došao po moje grožđe? Ko hoće da mi pomogne u borbi protiv ovog lenjvca? (Glumci uskaču u scenu, Naratori dižu buku)

POLINIK

Sve je izmislio! Godinama sam sedeo u Argosu, tamo nema ni smokava, a bogami ni kapi vina jer se svo grožđe slalo vladaru Tebe, poznatom po pijankama. Uostalom, dogovor je dogovor! U svakom grčkom polisu, od severa do juga poluostrva, ma čak i najmanje jato riba u sva tri naša mora, zna da ove godine tron treba da pripadne meni. Tebi je izgleda to vino razum zamutilo. Ko hoće da bude vojska velikog Argosa? (Glumci uskaču u scenu)

NARATOR 2

(timski pozdrav) Argos!!

NARATOR 1

(timski pozdrav) Teba!!

ETEOKLE

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Oh, otkud ti, Poliniče? Nisam ti se nadao. Baš evo sedim uživam u vinu.

POLINIK

Vino od grožđa MOG naroda.

ETEOKLE

Pa ti se onda vrati **svom** narodu. Šta si došao kod mene?

POLINIK

Dogovor je dogovor, moj mili brate. I sam znaš da je sada moje vreme da vladam.

ETEOKLE

Evo neka ja vladam još malo, pa ćeš onda ti duplo.

POLINIK

Ili da ja vladam sada, pa ti posle duplo.

ETEOKLE

Ne dolazi u obzir, ti obični lenjivče.

POLINIK

Ja sam hteo mirnim putem da rešimo, ali izgleda...

ETEOKLE

Hah! Mirnim putem, a poveo vojsku sa sobom.

ARGOS EKIPA - NARATOR 2

Vi ste nas proterali iz Tebe!

TEBA EKIPA - NARATOR 1

A vi biste nas proterali iz Argosa da smo mi tamo! Vi ste nama oduzeli žito.

ARGOS EKIPA - NARATOR 2

Jer ste vi nama ukrali toge.

TEBA EKIPA - NARATOR 1

I vi biste nama ukrali toge, da smo mi vama uzeli smokve.

ARGOS EKIPA - NARATOR 2

Vi ste nama uzeli vlast.

TEBA EKIPA - NARATOR 1

To stvarno... jeste naša greška!

ARGOS EKIPA - NARATOR 2

Vi ste nama pokrali svo grožđe.

TEBA EKIPA - NARATOR 1

Vi ste nama ukrali žene.

NARATOR 2

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

I to je sad tako išlo u nedogled. Jedni su uprljali njihova javna kupatila, drugi ukrali svu zalihu ribe, jedni im prosuli svo maslinovo ulje, drugi krišom presolili njihov sir... Postajali su sve ljući i ljući, sve više i više se unosili jedan drugome u facu, dok se nisu u jednom trenutku proboli mačevima.

NARATOR 1

Plača je bilo na obe strane. /okrene se vojnicima/ Slobodno vi plačite. Razlika je samo što su za Eteokla po nalogu Kreonta napravili sahranu sa svim počastima. Skupilo se puno sveta, divan su ispraćaj napravili, svuda venaca, cveća, hrane, narikače kukaju, baš svečano. Pravi događaj.

NARATOR 2

A za Polinika - cvrc, bačen u jarak i ostavljen da tamo istruli. Eteoklova duša je mogla da se smiri i lepo plovi rekom Stiks u Hadu, a Polinikova jadona lutala Tebom i verovatno tražila smokve.

NARATOR 1

Antigona želi da sahrani oba brata jedanko, kako običaji nalažu. Bez obzira što je jedan od njih, Polinik bio prognan. A Antigonin ujak Kreont se tome protivi govoreći da je to protiv zakona.

NARATOR 2

Ismena koja želi mir među živima, nagovarala je sestru da se ne protivi pravilima država jer je to ozbiljan prestup. Antigona se jednostavno pitala koji to zakon može da propiše ko može biti sahranjen, a ko ne? Da li je to bio zakon ili je to bila samovolja jednog čoveka, vladara?

NARATOR 1

I ko može da bira da jednog brata voli više, a drugog manje? Makar tog drugog neki ljudi nazivali i izdajnikom.

NARATOR 2

Od četvoro Edipove dece ostaju same dve sestre, Antigona i Ismena. I sa njima Sofokle započinje ovu dramu.

ANTIGONA I ISMENA

ANTIGONA

Zar nije Kreont jednom bratu našem
čast groba dao, a drugome uskratio?

Eteokla je, kazuju, po zakonu
i sudu pravednom u krilo zemlji dao,
na onom svetu da ga mrtvi poštuju,
a Polinika što nam jaderno poginu
naredio je, kažu, bez plača i bez groba da ga ostave,

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

da bude slatkim plenom gladnim pticama.

Stvar tako stoji, a sad posvedoči ti
s vrlinom da l se rodi, il se izrodi.

ISMENA

U takvim prilikama šta bih, jadnice,
pomogla ja da vežem il'odrešujem?

ANTIGONA

De, vidi, trud i muku sa mnom deliš li?

ISMENA

U kakvoj napasti? I šta to naumi?

ANTIGONA

Da i ti sa mnom brata mrtvog sahraniš.

ISMENA

Sahraniti ga misliš, mimo zabrane?

ANTIGONA

Ko moga i tvog brata, ako nećeš ti,
jer izdajnica, bogme neću biti ja.

ISMENA

O jadnice! Zar i kad Kreont zabrani?

ANTIGONA

On nema prava od mog da me odbija.

ISMENA

Nas dve smo same sada ostale, pa čuj:
najgora smrt nam ako mimo zakon sad

ne poslušamo carsku odluku i vlast.

Al' na pameti imaj ovo: žene smo,
pa nećemo s muškarcima se boriti;

pa onda nama jači zapovedaju,

te i to i još gore valja slušati.

ANTIGONA

No misli kako hoćeš, ja ću onoga
sahraniti. Za takvo delo rado mrem.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Treća scena: PITANJE PRAVDE (Čitaju se izjave u ime svih učesnika)

Vladimir kaže da je nepravda rat.

Vanja kaže da je nepravda kada nema još pet dinara za hleb, a kasirka zaboravi da joj svaki dan ostavlja kusur od 5 dinara.

Katarina kaže da je nepravda dobiti manje nego što zaslužuješ i trpeti više nego što treba.

Dimitrije kaže da je nepravda kada u kantici euro krema stoje paprike.

Anđela kaže da je nepravda da decu naše države lečimo SMS porukama.

Nikolina kaže da je nepravda kada se sprema da pravi kolače, a ono baš tad nema mleka u frižideru.

Milica kaže da je nepravda kada se nalazi u starijem društvu i ne sme javno da kaže svoje mišljenje jer je mlada (samim tim ne zna ništa o životu) plus je žensko.

Đorđe kaže da je nepravda kada nešto ne zna.

Milica kaže da je nepravda kada je neko toliko bogat i bahati se novcem, a ljude koji za njega rade i koji njemu omogućuju da tako živi, plaća vrlo malo, toliko da žive na granici egzistencije.

Natalija kaže da je nepravda kada nas osuđuju za nešto što nismo uradili.

Miloš kaže da je nepravda kad mora da ustane za školu.

Miloš kaže da je nepravda kada te zajednica marginalizuje.

Miloš kaže da je nepravda kada nekog boli uvo da postupa ispravno.

Andrea kaže da je nepravda što postoje siromašni i gladni, a takođe i oni sa brdom para koji taj novac troše na razne bespotrebne stvari.

Andrea kaže da je nepravda što je naš svet pun brutalnog nasilja nad bilo čime što diše.

Katarina kaže da je nepravda kada neko upadne u školu preko veze.

Milica kaže da je nepravda je kada u Liliju nemaju baš njenu nijansu pudera.

Petar kaže da je nepravda kada ti je odvezana pertla.

Milica kaže da je nepravda to što se talentovani ljudi koji se trude da upišu neki fakultet i da stvore svoju karijeru koju stvarno zaslužuju manje cene od onih kojima roditelji stvaraju karijeru na osnovu onoga što su oni uradili u prošlosti ili ako su im roditelji uticajni ljudi.

Tijana kaže da je nepravda kada neko kaže da je Umetnička škola laka.

Marko kaže da je nepravda kad kupiš čips, a on poluprazan.

Strahinja kaže da je nepravda kada njegovo kuće hoće da se mazi samo kada on nešto jede.

Anđela kaže da je nepravda kada Majkl Šin glumi Toni Blera!

Ko je meni Antigonu? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Četvrta scena: Kreont - Stražar / Kreont - Hemon/ Prevod

NARATOR 1

Upoznali smo našu glavnu junakinju Antigonu i njenu sestru. Da vidimo sada kako svet izgleda iz Kreontove perspektive.

KREONT

O ljudi, grad nam silnom trešnjom bogovi
uzljuljaše, pa opet stojna digoše.

Pa gde su mi ljudi kojima se obraćam, gde mi je narod, daj neke ljude koji su glasali za mene.

/Narod uskače u scenu!/

NAROD

Evo ja.

KREONT

Samo ti?

NAROD

Dok ne prođe ova situacija.

KREONT

O ljudi, grad nam silnom trešnjom bogovi
uzljuljaše, pa opet stojna digoše.

Po glasnicima sa svih strana pozvah vas
da amo dođete --

NAROD

Živeo Kreont!

KREONT

--jer znam da Laju vlast
i presto svagda poštovaše odano,
pa potom - dok je Edip gradom upravlj'o,
pa kad on pade, sinovima njegovim
jednako verno pokoravaste se još.
Al' otkad oni dvojom smrću padoše
u jednom danu kad se sami skobiše
i svojom rukom krvcu grešno proliše,
svu, dakle, vlast i presto imam sada ja,

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

po rodu jer sam pokojnima najbliži.

NARATOR 2

Ajde ga ubrzaj malo molim te, skapaće ljudi na nogama.

KREONT

Ta ja - nek znade Div što svagda vidi sve -

zaćuto ne bih nikad kad bih video

da beda ide zemlji mesto spasenja,

a nit bih dušmanina grada uzeo

za prijatelja, jer znam: grad je nama spas;

i dokle srećno jedrimo pod njegovim

jedrima, mi prijatelje tečemo.

Tim zakonima ovaj grad ću dizati.

I s tim se slaže što sam građanima sad

za Edipove sinove naredio.

NAROD

E, nikakav si Kreont, ajde pusti mene.

KREONT

E ljudi moji, svi hoće samo na tron na sednu...

NAROD /iz uloge Kreonta, govori vrlo brzo i konkretno/

Eteokla, što za naš grad se boraše

i pogibe, a kopljem prvi junak bi,

nek sahrane i svaku nek mu dadu čast

najboljim mrtvima što dole pristaje;

a brata mu - o Poliniku zborim sad -

što htede zavičaj i boštva rodbinska

na povratku iz bekstva ognjem spaliti

i bratove se krvi htede napiti,

a građane odvesti kao robove,

da niko ga - naredih gradu ovome -

ni grobom ni naricanjem ne počasti,

već da bez groba - svakom oku nakazan

od ptica i od pasa bude razderan!

To sud je moj, i nigda rđe kod mene,

pred poštenima, neće čast uživati.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Al' ko je odan ovom gradu, mrtva ga
i živa ja ću poštovati jednako.

NARATOR 1

Živeo ovaj Kreont!

Ovako velike misli prekida glasnik. Oni uvek zakuvaju dramu u antičkim tragedijama. Sve krene
super i odjednom glasnik ili stražar upadnu i sve krene naopako.

GLUMAC - STRAŽAR

Šta, ja sam sad stražar?

NARATOR 2

Pa k'o drugi?

GLUMAC - STRAŽAR

Pa nije ni sekund prošao kako sam bio vladar.

NARATOR 1

Takvo ti je atinsko vreme, danas kralj, sutra stražar, prekosutra mrtav.

STRAŽAR

O care, neću reći kako hiteći
doletih ti od laka skoka zaduvan!
Ta mnoge misli putem ustavljahu me,
i često okretah se da se povratim...

NARATOR 2

Čeeeekaaaaaaj. Ajde ponovi što si rekao?

STRAŽAR

O care, neću reći kako hiteći doletih ti od laka skoka zaduvan!

NARATOR 1

Ahaaaa... **zaduvan**. Dakle stražar je zaduvan, ko zna koliko je pretrčao. Šta vi mislite, koliko je trčao?

Dakle, molim, pripremi se za ulogu i u scenu uđi za-du-van.

/Stražar se zadihava, trči u mestu, sprema se za ulogu, dok Narator objašnjava dalje/

NARATOR 2

Dok čekamo da stražar udahne i izdahne dovoljno vazduha, mi idemo na mali blok istorijskih
reklama. */dikcijom top šop reklame/* Znamo da ste se svi bar jednom zapitali „Oh, zašto nema više
antičkih drama?“ Ali sa pitanjima je kraj.

NARATOR 1

Ukoliko pročitate Sofokleovu Antigonu, na poklon dobijate još nekoliko Eshilovih i Euripidovih
drama. Ali to nije sve!

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

NARATOR 2

Ukoliko naručite odmah, dobićete od nas informaciju da su oni zapravo napisali mnogo više drama koje na žalost nisu sačuvane. Od Sofokla imamo svega 7.

NARATOR 1

Zato pozovite odmah jer su te drame u antici izvođene samo jednom i nikad više. Naručite i vi vašeg Sofokla koji je u staroj Grčkoj i pisao komade i režirao i komponovao i glumio. Četiri u jedan.

NARATOR 2

Samo kod nas možete naći takvu ponudu. Sofokle je imao samo jednu jedinu šansu da kaže šta misli i o Antigoni i da se obračuna sa pravim atinskim Kreontom iz stvarnosti, a ne onim iz drame.

NARATOR 1

A vi imate priliku da se nama obratite kad god poželite.

NAROD

Čekaj, ko je bio pravi atinski Kreont iz stvarnosti, a ne onaj iz drame?

NARATOR 2

Moram proveriti da li takav podatak imamo u našoj specijalnoj ponudi. Evo ga, evo ga. U našem bogatom asortimanu imamo i zlatno doba Atine kada vlada Perikle.

NAROD

Ali čekaj, kako sad Zlatno doba Atine, svima je super, žive lagodno, a Sofokle hoće da se obračunava sa Perikleom i izjednačava ga sa Kreontom koji je bad guy naše drame.

NARATOR 1

Ne, on zapravo sve vreme upozorava u šta bi se njegov drug Perikle mogao pretvoriti ukoliko se preda strastima, porivima i ukoliko ih pusti na volju. Prijateljski je da dobronamerno upozoriš svog druga ili drugaricu. Da mu skreneš pažnju ako vidiš da će upasti u probleme.

STRAŽAR

Šteta što Kreont nije imao prijatelja da ga upozori da greši.

NARATOR 2

I nas dvoje smo prijatelji, pa ću i ja tebi da dam prijateljski savet. /strogo/ Nećeš biti dovoljno zadihan stražar za našu scenu ako ne nastaviš da trčiš!

/Stražar se zatrči brzo u mestu/

NARATOR 1

Jesi li sada spreman za ulogu?

STRAŽAR

Jesam.

NARATOR 2

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Ajde uskači u scenu.

STRAŽAR

O care, neću reći kako hiteći
doletih ti od laka skoka ZADUVAN!
Ta mnoge misli putem ustavljahu me,
i često okretah se da se povratim,
jer slušah srce gde mi mnogo zborashe:
„Šta ideš, jadan, tamo gde te čeka sud?
Zar, bolan, opet stojiš? Ako Kreontu
ko drugi kaže to, zar nećeš stradati?”
Razmišljajući tako mučno odmicalah,
i tako meni kratak oduži se put.
Odlučih najzad amo da se zaputim,
saopštiću ti, mada nemam reći šta.
Ja stigoh ti, jer tvrdo imam nadanje:
pretrpeću tek ono što je suđeno.

NARATOR 1

A sada, dragi gledaoci, vremenska prognoza. Vetar iz usta zadihanog stražara duva brzinom od 5km po času. Na sreću nije izazvao oluju u duši našeg vladara Kreonta. Očekivana temperatura scene 27 stepeni sa povremenim blagim padanjima duha jednog stražara.

STRAŽAR

Pa kazaću. Baš sada neko pogrebe
mrtvacu; suvim prahom posu telo mu
i, kako treba, sveti obred izvrši.

NARATOR 2

Ajaoj sada se Kreont šokirao, iznenadio, za glavu uhvatio, vodom polio i od muke vrisnuo.

NAROD

Je l postojao još neko ko osim Antigone ko se suprotstavio Kreontu?

NARATOR

Kreontov sin Hemon koji je i Antigonin verenik.

NAROD

Dobro sam ja rekla da je ovo španska serija.

NARATOR

On je molio oca da ima milosti i pokušao da ga urazumi.

KREONT I HEMON

KREONT

Ta mi, zar mi s ovakvom kosom srebrnom
od mladog momka tu da pamet učimo?

HEMON

Što nije pravo, ništa. Ako sam ti mlad,
ti više gledaj dela no godine.

KREONT

Zar delo to da neposlušne poštujem?

HEMON

Ne želim ni ja da se rđe poštuju.

KREONT

Zar nije onu bolest obuzela ta?

HEMON

Ne veli tako naše Tebe narod sav.

KREONT

Da grad mi kaže šta da ja naređujem?

HEMON

Dal' uviđaš da baš ko dete reče to?

KREONT

Zar drugi zemljom tom da vlada a ne ja?

HEMON

To nije grad što samo jednom pripada.

KREONT

Zar onom grad ne pripada ko vlada njim?

HEMON

E, lepo bi ti pustom zemljom vlado sam!

KREONT

Taj, čini mi se, onoj ženi pomaže.

HEMON

Da, ako ti si žena. Za te staram se.

KREONT

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

O huljo, zar s ocem svojim ti se preš?

HEMON

Jer vidim gde o pravdu ogreši se sad.

KREONT

Pa grešim li što svoje pravo poštujem?

HEMON

Ne poštuješ kad gaziš pravo božije.

KREONT

Ej čudi pogane što ženi posta rob!

HEMON

Al', nisi našo da sramoti robujem!

KREONT

Bar govor tvoj u njenu korist ide sav.

HEMON

U tvoju, njenu i u donjih bogova!

KREONT

Al' znaj: dok živi, neće biti žena ti.

HEMON

No umre li, njen grob još nekog primiće!

KREONT

Još pretnjama zar tako drsko prkosiš?

HEMON

Da l' pretim kada korim praznu misao?

KREONT

Sam lud, zar plačem druge da opametiš!

HEMON

Da nisi otac, rekao bih da si lud.

KREONT

Ti robe ženin, ne ulaguj mi se tu!

HEMON

Govorit hoćeš, a ništa ne slušaš?

KREONT

Ti meni to? Al' Olimpa mi samog, znaj:
na svoju radost nećeš mene grditi!

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Doved'te ono grdilo, da ovaj tren
tu izdahne pred vereničkim očima!

HEMON

Zar preda mnom? Odbaci svaki pomišljaj!

Tu neće pasti ona, nit ćeš igda ti
mog lica videt više svojim očima;
već besni tu pred pokornim drugovima! (Ode)

PREVOD

NARATOR 1

Mi smo ovu scenu, pokušali da prevedemo, na neki naš sleng kako bi je razumeli. Pokušaćeo da taj

„prevod” sada i vama odigramo.

KREONT - NARATOR 2

Još si ti mali zelen.

HEMON - NARATOR 1

Ako sam mlad ne znači odmah da sam glup.

KREONT

Šta bre tebe bre mali treba ja bre da slušam?

HEMON

Ali ja to zbog tebe matori.

KREONT

Ona tvoja je kako vidim skroz prsla!

HEMON

Ne priča se baš tako po kraju.

KREONT

Je l će oni možda meni ovde reč da uvode?

HEMON

Jaaj, kako se ponašaš kao neko derište.

KREONT

Ajde mi reci mali, ko da vlada onda ako ne ja?

HEMON

Ma nisi ti sam ovde čoveče!

KREONT

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Ko se pita, ako se ne pita onaj koji vlada?

HEMON

Najbolje bi vladao da nema nikoga.

KREONT

Tebi je ona ženturača sav mozak popila!

HEMON

Da nisi možda ljubomoran?

KREONT

Sa mnom ćeš da se svađaš? Ljigo jedna!

HEMON

Zato što grešiš čoveče.

KREONT

Šta ja ne smem da imam svoje mišljenje?

HEMON

Makar za Boga imaj rispekt molim te.

KREONT

Prava si papuča postao.

HEMON

Ja ako sam papuča, ti si opanak, pa ti vidi.

KREONT

Obrlatila te ta žena načisto.

HEMON

Ja sve što kažem pričam zbog tebe,

pa tek onda nje, i po malo Boga.

KREONT

Nema sa njom da se ženiš i tačka.

HEMON

Ako se ona ubije, ja skačem pod moravski most.

KREONT

Ti to mali meni pretiš? - teške reči.

HEMON

Ne pretim ćale, nego sprečavam tvoje ludilo.

KREONT

Ko je ovde lud?

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

HEMON

Uf, samo da mi nisi ćale.

KREONT

Ti papučo da ćutiš.

HEMON

Samo ti višeš a mene ne zarezuješ tri posto

KREONT

Ja? Ovoga mi krsta

nećeš više da mi se brecaš.

Dovedite onu rospiju

da tu pred njim crkne!

HEMON

Na moje oči? Da ti nije palo na pamet.

Niti će ona da umre, niti ćeš ti mene više

u svom bednom životu da gledaš.

Pa se deri do mile volje u prazan zid.

Peta scena: SUKOB GENERACIJA (Čitaju se izjave u ime svih učesnika)

Nikolina kaže da su stariji uvek u pravu, čak i kad nisu.

Milica kaže da su je starije generacije naučile da se trud i rad uvek nagrade.

Milica kaže da je od starijih naučila da treba da emigrira prvom prilikom.

Natalija kaže da su nas starije generacije naučile koliko zapravo brzo prolazi vreme provedeno u ovom gradu.

Miloš kaže da ga starije generacije nikad nisu naučile kako da bude svoj.

Milica kaže da će stariji uvek reći da nam telefoni samo štete vidu.

Tina kaže da se reč starijih uvek poštuje više, bez obzira na to da li su u pravi ili ne.

Milica kaže da su mlade generacije za savremeni način komunikacije, telefoni, društvene mreže itd., dok su starije generacije za živu reč koja se prenosi sa kolena na koleno kao i pisana reč.

Tijana kaže da stariji ne shvataju da i mi znamo neke stvari.

Marko kaže da su mu starije generacije pružile dom i da su zaslužne što govori srpski.

Strahinja kaže da stariji mnogo vole da gledaju zadrugu, ali da zato prave perfektne sarme.

Anđela kaže da je od starijih naučila da ceni muziku njihove mladosti.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Šesta scena: Antigona - Kreont / Ko je danas Antigona, a ko Kreont

NARATOR 1

Upoznali smo Antigonu i sad svi možemo da je zamislimo. Znamo kako hoda, kako priča, o čemu razmišlja i kako se oseća.

NARATOR 2

Videli smo kako Kreont vlada, o čemu misli i kako se ponaša prema drugima, i prema bližnjima i zaposlenima.

NARATOR 1

Sad idemo na najuzbudljivu scenu komada. Susret Antigone i Kreonta.

KREONT I ANTIGONA

KREONT

A ti ne nadugo već kratko reci mi,
da li znaš da ja to zabranih naredbom?

ANTIGONA

Da, znadoh. Kako ne bih? Svakom jasno bi.

KREONT

I ti se drznu zakon taj da pogaziš?

ANTIGONA

Ta valjda ne daje mi Div tu naredbu,
ni Pravda, sustanarka donjih bogova,
što ljudma ove postaviše zakone.

Ne smatrah tako jakom tvoju naredbu
da božje, nepisane, stalne zakone
preteći može; ti si ipak smrtni stvor.

Od danas nisu oni, ni od juče - ne,
no večno važe, niko ne zna otkad su.

Tek strahujući ma od čije obesti,
ja ne hteh za njih trpet kaznu od boga.
Ta znala sam da mreti moram, kako ne?
Pa da i ne naredi ti. No umrem li

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

pre vremena, to ko dobit samo uzimam.

Ko živi, kao ja, u mnogim jadima,
zar ne bi njemu smrt spasenje donela?

KREONT

Ne stidiš se kad misliš od njih drukčije?

ANTIGONA

Sramota nije činit poštu bratu svom.

KREONT

A nije l' brat i onaj s njim što pogibe?

ANTIGONA

Po ocu i po majci brat je rođeni.

KREONT

Pa što mu onda milost činiš bezbožnu?

ANTIGONA

To neće pali pokojnik potvrditi.

KREONT

Kad njega ko i grešnog onog poštuješ?

ANTIGONA

Brat brata ubi, ne rob gospodara svog!

KREONT

A zemlju haro nam, a onaj branio.

ANTIGONA

Had, ipak, za sve takve traži zakone.

KREONT

Al' ne da čestit jednak bude rđavu.

ANTIGONA

Ko zna da l' dole to za sveto smatraju?

KREONT

Al', dušman nikad, ni kad umre, nije drag.

ANTIGONA

Za ljubav, ne za mržnju, ja sam rođena!

KREONT

Kad moraš ljubiti, ljubi dole obadva,
a ja dok živim, neće žena vladati!

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

NARATOR 1

Da ne bude zabune, ovo kada Kreont kaže da žene neće vladati, u to vreme je bila takva politika i tako su ljudi razmišljali. Više od dva milenijuma kasnije, danas, žene mogu da rade sve isto što i muškarci. Ali mi ne možmo da tumačimo antiku sa znanjem koje imamo sada. Meni se čini da smo mi previše ocrnili Kreonta. Razumem ja Antigonu da hoće da sahrani brata, ali Kreont samo poštuje zakon. Slep se drži slova na papiru. Ali zakon mora biti jednak za sve ljude. On je mogao da promeni zakon za sve. Znae kako, u svakoj antičkoj drami postoji hor koji se sastoji od naroda. Sve tragedije koje se dešavaju, oni gledaju sa strane i daju svoje mišljenje. Oni ne mogu da donose odluke i ne petljaju se u radnju, ali je komentarišu. Hor je uvek stajao ispred dvora. Evo baš kao što naša publika sad sedi ovde. Možda da izvedemo Kreonta na sud pred narod i da vidimo šta će reći.

NARATOR 2

Čika Bole je najstariji glumac u ovom pozorištu i deo je ove predstave. Bio je deo mnogih predstava na ovoj sceni. U ovim okolnostima ja ću ga zameniti, odnosno igraću u njegovo ime, kako bi Čika Bole i dalje mogao da igra na ovoj sceni.

NARATOR 1

Kreonte od Tebe, nasledniče Edipovog trona, a brate Edipove žene, odnosno majke, prvi svoga imena, na sudu je najstrožije zabranjeno da lažete. Zakunite se u Sofokleovu Antigonu da ćete govoriti istinu.

/zakletva nad knjigom/

NARATOR 2

Deco, morate da razumete da sve što Kreont radi, zapravo radi iz straha, nema nasledno pravo, Antigona je nosilac muške linije za tron, direktno je Edipova ćerka, a Kreont je naslednik po ženskoj liniji. Zbog toga on mora da se slepo drži zakona, da napravi razliku između dva brata jer stvara svoju novu dinastiju i svoj novi mit.

NARATOR 1

Meni on više liči na nekog nasilnika iz škole koji udara druge ili je bezobrazan na časovima, a zapravo samo želi da bude prihvaćen u društvu. Ili ima neki problem u porodici, a nema sa kime da priča, pa usmerava na nedužne.

NARATOR 2

U suštini, on je najveći gubitnik ove drame. Antigona se na kraju ubije jer kako je rekla „za ljubav, ne za mržnju je rođena”, a Hemon, Kreontov sin, se ubije jer mu se verenica ubila. Zbog jednog leša i tvrdoglavosti, ostao čovek sam bez porodice.

NARATOR 1

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

A lepo mu je Hemon rekao: Bogovi, oče, daju razum ljudima, od svega blaga što je blago najveće. A on od straha da sačuva tron i drži se zakona da bi ga ljudi voleli nije slušao razum.

NARATOR 2

Ali nisu to radili samo antički vladari. Evo, recimo, Francuzi. Oni nisu dozvolili sahranu svog najvećeg komediografa Molijera, jer po tadašnjim francuskim zakonima, glumcima nije bilo dozvoljeno da budu sahranjeni na groblju. Molijerova supruga je zamolila kralja i on je ipak dozvolio da on bude sahranjen u donjem delu groblja gde su sahranjivana nekrštena deca. Tek 144 godine nakon njegove smrti, Molijerovi posmrtni ostaci prebačeni su na glavno groblje u Parizu.

NARATOR 1

A da li mi danas imamo Antigone? Je l' vi znate nekoga ko je hrabar, pravdoljubiv, pravičan i istrajan i želi da se bori do kraja za svoj cilj? I ko je odan svojim principima? A je l' poznajete

nekoga ko se ponaša kao Kreont?

KREONT

Jao! Nikada taj me ne minu greh,
krivica se na drugog ne svali ta,
jer ja sam te, nesrećnik, ubio sam,
ja, istinu kažem!

Oh, nesrećnik ja!

Oh, koga da glednem, kamo da krenem?

U mojim rukama sve nakrivo ide,
nepodnosiva na me surva se kob.

Amote, sluge,
brže me vodite,
s puta me vodite,
ta nema me više,
ništa sam ja.

NARATOR 1

Da čujemo šta presuđuje Antički hor? (*Čita sa papira*)

Za kovanje sreće najvažnije je da razuman budeš: Za ohole, tvrdoglave reči u mladosti, pretrpeti se moraju teški udarci koji nas opamete tek u starosti.

Sedma scena: MOJIM ZEMLJACIMA Bertolt Breht

Vama - ko u mrtvom gradu svom živ osta -
velim: Smilujte se najzad sebi sami,
nek vas rat nikad više ne namami -
ko da dosadašnjih nije bilo dosta:
preklinjem vas, sebi smilujte se sami!

Muškarci, mistriju u ruke, ne nože!
Jer sedeli biste sada ispod krova
da noževa niste mašili se snova,
a pod krovom lepše sedeti se može.
Mistriju u ruke, molim vas, ne nože!

Deco, uviđavnost da vas rat poštedi
tražite od svojih roditelja. Glasno
recite - nećete taj život u bedi,
ni patnje ko njine, nek to bude jasno:
deco, nek vas rata roditelj poštedi!

Majke, vi u čijim rukama počiva
moć da rat trpите il da ga odbijete,
o, dajte da vaša deca budu živa!
Da vam život, a ne smrt duguje dete:
majke, dajte da vam deca budu živa!

Kraj.

Spisak literature

- Ajduković, Marina (1997). „Grupni pristup u psihosocijalnom radu”. Zagreb: DPP.
- Arto, Antonen (1992). „Pozorište i njegov dvojnik”. Novi Sad: Prometej.
- Belfield, Robin (2018). „Telling the Truth: How to Make Verbatim Theatre”. London: Nick Hern books.
- Boal, Augusto (2009). „Igre za glumce i ne-glumce”. Zagreb: Hrvatski centar za dramski odgoj.
- Bokšan-Tanurdžić, Zora (2000). „Od igre do pozornice”. Beograd: Kreativni centar.
- Brecht, Bertolt (1966). „Dijalektika u teatru”. Beograd: Nolit.
- Brown, Paul (2010). „Verbatim: Staging Memory & Community”. Redfern: Currency press.
- Hammond Will, Steward Dan (2008). „Verbatim Verbatim: Techniques in Contemporary Documentary Theatre”. London: Oberon books.
- Jevtović, Vladimir (2010). „Moj pedagoški metod”. Beograd: Omladinsko pozorište Dadov.
- Jočić A., Diklić M., Škorc B. (2012). „Vodič kroz kreativni dramski proces”. Beograd: Bazaart.
- Kačić Rogošić, Višnja (2017). „Skupno osmišljeno kazalište”. Zagreb. Hrvatski centar ITI.
- Kalaba, V. (2008). „Kako razumeti omladinski rad u zajednici”. Beograd: Forum Sud Balcans programme.
- Klajn, Hugo (1995). „Osnovni problemi režije”. Beograd: Fakultet dramskih umetnosti.
- Lehman, Hans-Thies (2004). „Postdramsko kazalište“. Zagreb-Beograd: Centar za dramsku umjetnost i Centar za teoriju i praksu izvođačkih umjetnosti.
- Lehtonen, Anna (2012). „Future thinking and learning in improvisation and a collaborative devised theatre project within primary school students”. Helsinki: Elseiver.
- Liješević Boris, Dimitrijević Branko (2010). „Čekaonica”. Pančevo: Kulturni centar Pančeva postprodukcija i izdavaštvo.
- Lukić, Darko (2016). „Uvod u primjenjeno kazalište: Čije je kazalište?”. Zagreb: Leykam International.
- Marjanović Ružica, Ilić Dejan. (2015). „Časovi čitanja”. Beograd: Fabrika knjiga. Melchinger, Siegfried (1989). „Povjest političkog kazališta”. Zagreb: GZH.
- Miler, Hajner (2017) „Pozorište je kontrolisano ludilo”. Beograd. Radni sto.

Ko je meni Antigona? - glumac kao kreator i izvođač predstave

Milivojević-Madžarev M., Mađarev M., Pravdić I. (2019). „Primenjeno pozorište u Vojvodini od 2000. godine do danas”. Novi Sad: Akademija umetnosti Novi Sad.

Milosavljević, Sunčica (2012). „Priručnik za interkulturalno učenje kroz dramu”. Beograd: Bazaart.

Milutinović, Jovana (2009). „Progresivizam u obrazovanju: teorija i praksa”. Beogradu. Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja.

Piz, A. & Piz, B. (2005). „Govor tela”. Beograd: Mono i Manjana.

Schiller, Friedrich (2006). „O estetskom odgoju čovjeka u nizu pisma”. Zagreb: Scarabeus-naklada.

Spolin, Viola (1999). „Improvisation for the theatre”. Evanston: Northwestern university press.

Stanislavski, Konstantin (2016). „Sistem”. Beograd: Ultimatum.

Strazberg, Li (2004). „San o strasti”. Beograd: Fakultet damskih umetnosti.

Šekner, Ričard (1992). „Ka postmodernom pozorištu – između antropologije i pozorišta”. Priredile i prevele Aleksandra Jovićević i Ivana Vujić. Beograd: Fakultet dramskih umetnosti – Beograd, Institut za pozorište, film, radio i televiziju.

Zvonar, Damir (2015). „Facilitacijske vještine”. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih.

Podaci o autoru

Uroš Mladenović je glumac, dramski pedagog i omladinski radnik. Završio je Akademiju umetnosti u Novom Sadu u klasi profesora Ljuboslava Majere 2013. godine, a master studije završava pod mentorstvom profesora Harisa Pašovića 2014. godine.

Upisuje doktorske studije dramskih i audiovizuelnih umetnosti 2015. godine.

Od 2018. godine je sertifikovani omladinski radnik, položivši univerzitetski kurs „Liderstvo i razvojni omladinski rad“ po programu Univerziteta Jančeping (*eng.* Jönköping University) iz Švedske, a koji sprovodi Centar za omladinski rad iz Novog Sada.

Od 2015. godine vodi „Teleport teatar“, baveći se umetničkim obrazovanjem mladih. Pravi predstave za mlade i sa mladima. Član je Udruženja Kulturanova (Novi Sad), na poziciji umetničkog direktora i izvođača.

Kao dramski pedagog koristi metodologiju kolektivnog stvaralaštva i dokumentarnog pozorišta za stvaranje okruženja za dijalog mladih o društvenim i ličnim temama. Poseban deo njegovog pedagoškog rada zauzima rad sa mladima u malim i ruralnim sredinama.

Laureat je nagrade „Mali princ“ (Akademija umetnosti Novi Sad) za postignute vrhunske rezultate u oblasti dramskih umetnosti.